

ΕΓΩ, ΕΣΥ, ΕΜΕΙΣ

Αποδοχή και συμπερίληψη

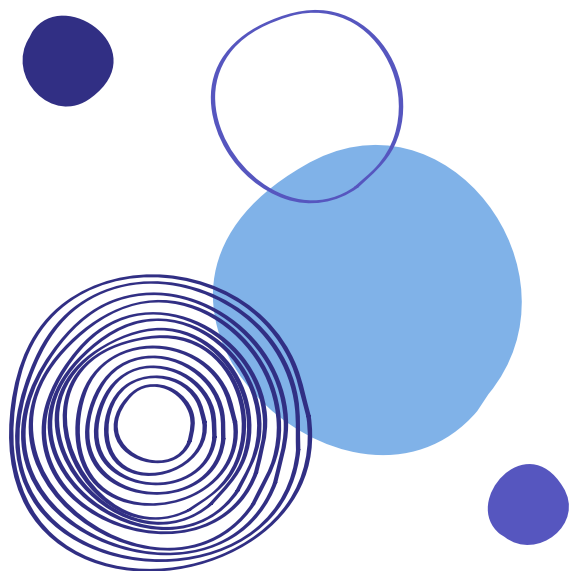
Ομάδα ανάπτυξης υλικού

Μαρίκα Γαβριελάτου
Αθηνά Σταυροπούλου
Ειρήνη Χαρίτου
Χριστίνα Χρήστου

Επιμέλεια

Εύα Μέλλου
Δώρα Σεϊτανίδου

Ιούλιος 2023

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	3
1. Θεωρητικό υπόβαθρο	4
2. Βασικοί θεματικοί κύκλοι και επιμέρους θεματικές ενότητες.....	5
3. Βασικές δεξιότητες που αναπτύσσονται	5
4. Σε ποιους απευθύνεται το υλικό.....	6
5. Αξιολόγηση εργαστηρίου δεξιοτήτων.....	6
6. Πρακτικός οδηγός.....	7
Προετοιμασία εκπαιδευτικού.....	7
Διάταξη τάξης / αίθουσας.....	8
Ρουτίνες έναρξης και λήξης.....	8
Μέσα / Υλικά.....	9
Συμπεριληπτικές πρακτικές.....	9
7. Συναντήσεις εργαστηρίων.....	10
8. Βιβλιογραφία.....	34
9. Παραρτήματα.....	35
Υλικό για ενότητα 4.....	35
Υλικό για ενότητα 5.....	41
Φύλλα αξιολόγησης μαθητών / ριών.....	47
Φύλλα αξιολόγησης εκπαιδευτικού.....	48

Εισαγωγή

Η ανάγκη δημιουργίας ενός υλικού για εργαστήρι δεξιοτήτων που προωθεί τον αλληλοσεβασμό και την κατανόηση του διαφορετικού, την αποδοχή και τη συμπερίληψη σε παιδιά προεφηβικής και εφηβικής ηλικίας προκύπτει από τις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες του 21ου αιώνα, όπου οι κοινωνικές, επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις συχνά δεν συμβαδίζουν με την εκπαίδευση των νέων με αξίες και αρχές που προωθούν την κατανόηση, την αποδοχή και το σεβασμό και κατ' επέκταση τη συνύπαρξη με διαφορετικούς πληθυσμούς ή με άτομα που προέρχονται από διαφορετικό κοινωνικό και πολιτισμικό υπόβαθρο.

Γενικός σκοπός του προγράμματος είναι να καλλιεργήσει δεξιότητες σε θέματα που σχετίζονται με την γνωριμία με τον εαυτό και με τον άλλο, την ενσυναίσθηση, την αναγνώριση ατόμων με διαφορετικά ατομικά χαρακτηριστικά, με διαφορετικές νοητικές ικανότητες και δεξιότητες, την αλληλοκατανόηση και τον σεβασμό, την καταπολέμηση στερεοτύπων, την αναγνώριση και αποδοχή της διαφορετικότητας, πολιτισμικής ή άλλης, και εν τέλει τη συμπερίληψη. Οι δραστηριότητες που περιλαμβάνει στηρίζονται στις αρχές της βιωματικής και ανακαλυπτικής μάθησης και προωθούν, μεταξύ άλλων, τη συνεργασία και την ομαδική εργασία, την έκφραση των συναισθημάτων των παιδιών, την ενεργοποίηση της κριτικής τους σκέψης.

Το υλικό περιλαμβάνει επτά (7) συναντήσεις και τα αντίστοιχα σχέδια εργαστηρίων για κάθε συνάντηση. Οι θεματικές των συναντήσεων εκκινούν από την ανακάλυψη του «εγώ», της προσωπικής ταυτότητας και των ρόλων που έχουμε, προχωρούν στο «εσύ», σε ανακάλυψη στοιχείων της ταυτότητας του άλλου, στην αναγνώριση κοινών στοιχείων ταυτότητας των παιδιών, αλλά και στην αναγνώριση στερεοτύπων σχετικά με τον άλλον, εμβαθύνουν στο «εμείς» μέσω του εντοπισμού διακρίσεων και ανισοτήτων στοχεύοντας στην καλλιέργεια ενσυναίσθησης και στην ευαισθητοποίηση σχετικά με τα παραπάνω, και ολοκληρώνονται με την ανίχνευση από τα παιδιά καλών πρακτικών, τρόπων δηλαδή με τους οποίους μπορεί να συμβάλλει η οικογένεια, το σχολείο και η κοινότητα, ώστε να επιτευχθούν η αποδοχή, ο σεβασμός και η συμπερίληψη του άλλου, του διαφορετικού.

Σε κάθε σχέδιο αναφέρονται οι στόχοι, η διάρκεια και τα απαιτούμενα υλικά. Δίνονται αναλυτικές οδηγίες προς τον εκπαιδευτικό ως προς την υλοποίηση των δραστηριοτήτων, τη διάταξη της τάξης/αίθουσας, τον τρόπο εργασίας των παιδιών, τι πρέπει να προσέξει ο/η εκπαιδευτικός, αλλά και κάποιες παραλλαγές δραστηριοτήτων σε περίπτωση αλλόγλωσσων μαθητών και μαθητριών ή παιδιών με ειδικές ικανότητες.

1. Θεωρητικό Υπόβαθρο

Το σχολείο είναι ο κατεξοχήν χώρος όπου λαμβάνουν χώρα διαδικασίες για την δημιουργία δημοκρατικών πολιτών και που συμβάλλει στην καλλιέργεια κλίματος υποστηρικτικού προς την κοινωνική και πολιτισμική ποικιλομορφία, ώστε εκπαιδευτικοί και μαθητές/ριες να λειτουργούν και να αποδίδουν αποτελεσματικά στις εκπαιδευτικές διαδικασίες. Ακόμη, ο ρόλος του σύγχρονου σχολείου είναι να δομεί ταυτότητες, στάσεις, συμπεριφορές και ιδεολογίες σχετικά με διάφορες μορφές διαφορετικότητας και ατομικών χαρακτηριστικών, με στόχο την συνύπαρξη και την συμπερίληψη όλων των μελών της σχολικής κοινότητας, μαθητών/ριών, εκπαιδευτικών, αλλά και γονέων.

Γενικός σκοπός του παρόντος υλικού είναι να καλλιεργήσει δεξιότητες που περιλαμβάνουν τη νοητική ενδυνάμωση, τη διαχείριση συναισθημάτων, την ανάπτυξη θετικών κοινωνικών δεξιοτήτων και δεξιοτήτων επίλυσης συγκρούσεων. Οι δραστηριότητες που περιλαμβάνει στηρίζονται στις αρχές της βιωματικής και ανακαλυπτικής μάθησης και προωθούν, μεταξύ άλλων, τη μάθηση μέσω της πράξης (learning by doing), τη συνεργασία και την ομαδική εργασία, την έκφραση των συναισθημάτων των παιδιών, την ενεργοποίηση της κριτικής τους σκέψης. Ακόμη, βασικές παιδαγωγικές αρχές που καθοδηγούν την μαθησιακή διαδικασία στις προτεινόμενες δραστηριότητες είναι η μαθητοκεντρικότητα και η αυτενέργεια, όπου ο/η εκπαιδευτικός λειτουργεί περισσότερο ως διοργανωτής και διευκολυντής της διαδικασίας, ενώ οι μαθητές/ριες εμπλέκονται ενεργά σε όλες τις δράσεις, άλλοτε περισσότερο και άλλοτε λιγότερο με βάση τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες τους, λειτουργούν ατομικά ή ομαδικά και εξάγουν συμπεράσματα ή προτείνουν λύσεις. Επιπρόσθετα, αξιοποιείται η θεωρία της κοινωνικής και συναισθηματικής μάθησης με ομαδοσυνεργατικές μεθόδους μέσω των οποίων τα παιδιά αποκτούν και εφαρμόζουν με επιτυχία τη γνώση, τη συμπεριφορά και τις δεξιότητες που είναι απαραίτητες προκειμένου να κατανοούν και να διαχειρίζονται συναισθήματα, να θέτουν και να επιτυγχάνουν θετικούς στόχους, να αισθάνονται και να δείχνουν ενσυναίσθηση στους άλλους, να αναπτύσσουν και να διατηρούν θετικές σχέσεις και να λαμβάνουν υπεύθυνες αποφάσεις.

Επιμέρους στόχοι του εργαστηρίου είναι μέσα από τη συνεργασία και την ομαδικότητα να αναγνωριστούν και να μειωθούν οι προκαταλήψεις και τα στερεότυπα των μαθητών/ριών, να αντιμετωπιστεί η κάθε μορφή διάκρισης στο σχολικό και κοινωνικό περιβάλλον, να βελτιωθούν οι δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων και επικοινωνίας. Οι μαθητές/ριες φέρουν τις εμπειρίες και τα συναισθήματά τους, βιώνουν καταστάσεις, αναζητούν νοήματα μέσα από τους δεσμούς της σχολικής τάξης, της καθημερινής ζωής τους και της κοινωνικής πραγματικότητας.

Οι συναντήσεις των εργαστηρίων επικεντρώνονται σε θέματα που σχετίζονται με την γνωριμία με τον εαυτό και με τον άλλο, την αλληλοκατανόηση και τον σεβασμό, την καταπολέμηση στερεοτύπων, την αναγνώριση και αποδοχή της διαφορετικότητας, τη συμπερίληψη. Η μεθοδολογία των προτεινόμενων δραστηριοτήτων βασίζεται στις αρχές της μη τυπικής και βιωματικής εκπαίδευσης που στηρίζονται στην ενεργό συμμετοχή και τις προσωπικές γνώσεις και εμπειρίες των παιδιών. Ενδεικτικά, χρησιμοποιούνται η ομαδοσυνεργατική μέθοδος, και τεχνικές όπως η παρουσίαση του εαυτού ή/και του άλλου, το παιχνίδι, το εκπαιδευτικό δράμα.

2. Βασικοί θεματικοί κύκλοι και επιμέρους θεματικές ενότητες

Το προτεινόμενο υλικό ως προς τις θεματικές που ορίζονται στα Εργαστήρια Δεξιοτήτων εντάσσεται στον θεματικό κύκλο «Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ: Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη» και δίνει έμφαση στην επιμέρους θεματική ενότητα «Συμπερίληψη: Αλληλοσεβασμός, διαφορετικότητα».

3. Βασικές δεξιότητες που αναπτύσσονται

Οι βασικές δεξιότητες του προτεινόμενου υλικού για εργαστήριο δεξιοτήτων έχουν προσδιοριστεί βάσει των αναγκών του 21ου αιώνα. Οι δεξιότητες που καλλιεργούνται με το παρόν υλικό μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

1. Δεξιότητες Μάθησης

- Κριτική σκέψη
- Επικοινωνία
- Συνεργασία
- Δημιουργικότητα

2. Δεξιότητες Ζωής

- Αυτομέριμνα
- Κοινωνικές Δεξιότητες
- Ενσυναίσθηση και ευαισθησία
- Προσαρμοστικότητα
- Ανθεκτικότητα
- Οργανωτική ικανότητα

3. Δεξιότητες του νου:

- Στρατηγική σκέψη
- Επίλυση προβλημάτων
- Μελέτη περιπτώσεων (case studies)
- Πλάγια σκέψη

4. Σε ποιους/ες απευθύνεται το υλικό

Το παρόν υλικό απευθύνεται κυρίως σε δασκάλους και καθηγητές/ριες Γυμνασίου ώστε να αξιοποιηθεί στο πλαίσιο των εργαστηρίων δεξιοτήτων. Ο/Η εκπαιδευτικός κρίνει κατά πόσο το υλικό αυτό αρμόζει στις ανάγκες αλλά και στις ικανότητες των μαθητών/ριών. Σε κάθε περίπτωση, οι δραστηριότητες του προτεινόμενου υλικού αναλύονται βήμα προς βήμα και δεν απαιτούν εξειδικευμένες γνώσεις από τους εκπαιδευτικούς. Οι βασικές παιδαγωγικές και μεθοδολογικές γνώσεις των εκπαιδευτικών είναι ικανές για να προσαρμόσει ή να παραλλάξει τις δραστηριότητες ο καθένας και η καθεμία στην εκάστοτε τάξη του. Επιπλέον, μέσω των δραστηριοτήτων αυτών δίνεται η δυνατότητα βελτίωσης του κλίματος της τάξης αλλά και της διαχείρισής της, επομένως το υλικό αυτό μπορεί να αποτελέσει ένα εργαλείο βελτίωσης της αποτελεσματικότητας του/ης ίδιου/ας του/ης εκπαιδευτικού.

5. Αξιολόγηση εργαστηρίου δεξιοτήτων

Η αξιολόγηση του εργαστηρίου και του υλικού είναι μία απαραίτητη διαδικασία και αναπόσπαστο κομμάτι του, τόσο για τις δημιουργούς του όσο και για τους χρήστες, εκπαιδευτικούς και μαθητές/ριες. Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί ένα υλικό να καλύψει ανάγκες και ενδιαφέροντα όλων όσοι το χρησιμοποιούν αλλά και να επιτύχει απόλυτα όλους τους στόχους που έχουν τεθεί εξ αρχής. Επομένως, σημαντικό στοιχείο της βελτίωσης του υλικού αλλά και του τρόπου υλοποίησης των δράσεων είναι η διαδικασία αποτίμησης. Η αξιολόγηση του υλικού βοηθά τον/ην εκπαιδευτικό να αναστοχαστεί πάνω στο ίδιο το υλικό αλλά και πάνω στη δική του/ης μεθοδολογία και διαχείριση της μαθησιακής διαδικασίας. Με αυτόν τον τρόπο, μπορεί να βελτιώσει τις πρακτικές του/ης και να κάνει αλλαγές και προσθήκες ή παραλλαγές στο υλικό ώστε να αρμόζουν στις ανάγκες των μαθητών/ριών. Αντιστοίχως, μπορεί να μοιραστεί τις προτάσεις του/της με τις δημιουργούς του υλικού, ώστε να υπάρχει μια συνεχής βελτίωση του ίδιου του υλικού.

Αντίστοιχα, οι μαθητές/ριες έχουν τη δυνατότητα να αξιολογήσουν τις δραστηριότητες κάθε εργαστηρίου και μέσα από τη διαδικασία του αναστοχασμού να βελτιώσουν περαιτέρω τις μεταγνωστικές του δεξιότητες αλλά και να νιώσουν ότι η μαθησιακή αυτή διαδικασία τους/τις αφορά και έχουν λόγο σε αυτήν και στην πορεία της. Η αξιολόγηση δηλαδή είναι μέρος της διαδικασίας και ολοκληρώνει την μαθησιακή εμπειρία.

Ο/Η εκπαιδευτικός θα βρει στα παραρτήματα του υλικού τις φόρμες αυτοαξιολόγησης/αναστοχασμού για τον/ην ίδιο/α. Επιπλέον, παρατίθενται οι φόρμες που μπορούν να χρησιμοποιούν οι μαθητές/ριες στο τέλος κάθε συνάντησης, ώστε να αποτιμήσουν την πορεία της και την δική τους παρουσία κατά τη διάρκειά της. Τέλος, η αξιολόγηση του υλικού των εργαστηρίων από τον/ην εκπαιδευτικό γίνεται στη *διαδικτυακή φόρμα (Microsoft Forms)*.

6. Πρακτικός οδηγός

Ακολουθούν κάποιες πρακτικές οδηγίες για την καλύτερη προετοιμασία και την ομαλότερη διεξαγωγή των συναντήσεων του εργαστηρίου.

Προετοιμασία εκπαιδευτικού

Όπως σε κάθε προετοιμασία της διδακτικής διαδικασίας, υπάρχουν διάφορα ζητήματα που ο/η εκπαιδευτικός οφείλει να σκεφτεί, να προβλέψει και να οργανώσει. Αρχικά, θέματα που ο/η εκπαιδευτικός σκέφτεται αναλυτικά είναι: η σύσταση της τάξης του/της, οι σχέσεις εντός της, οι ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών/ριών αλλά και οι ικανότητες και δεξιότητες που ήδη έχουν και αυτές που χρειάζεται να καλλιεργήσουν περισσότερο, οι ιδιαίτερες ικανότητες ή/και δυσκολίες. Με βάση τα παραπάνω επιλέγει ή προτείνει τη σύσταση των ομάδων, ποιοι/ποιες μαθητές/τριες θα λειτουργήσουν ως βοηθοί, ποιες ρουτίνες θα εγκαθιδρύσει σε συνεργασία με τα παιδιά, ποια είναι η ενδεδειγμένη για τις δράσεις διάταξη των αντικειμένων και επίπλων της αίθουσας διδασκαλίας, τι υλικά και μέσα χρειάζεται να είναι διαθέσιμα. Τέλος, ιδιαίτερη προσοχή και έμφαση πρέπει να δοθεί σε συμπεριληπτικές πρακτικές για παιδιά που παρουσιάζουν κάποια ιδιαιτερότητα, π.χ. παιδιά πρόσφυγες-μετανάστες που δεν μιλούν την ελληνική καλά ή/και καθόλου, παιδιά με μαθησιακές ή συναισθηματικές δυσκολίες, παιδιά με αναπηρίες.

Ρουτίνες έναρξης και λήξης

Οι καθημερινές ρουτίνες τάξης είναι οι επαναλαμβανόμενες ενέργειες και μέθοδοι με τις οποίες επιτυγχάνεται η διαχείριση της τάξης, με στόχο να υποστηρίξουν και να ενισχύουν τα αναμενόμενα μαθησιακά αποτελέσματα. Η εφαρμογή ρουτινών βρέθηκε να εφαρμόζει σε πολλά επίπεδα στην καθημερινότητα της ζωής των παιδιών και των ανθρώπων (Wong&Wong, 2009). Αρκετά παιδιά επιδιώκουν τη ρουτίνα τους. Ο/η εκπαιδευτικός, λοιπόν, οφείλει όλα να γίνονται μέσα σε ένα ευέλικτο και συγχρόνως δομημένο πλαίσιο.

Σε κάθε σχέδιο συνάντησης του εργαστηρίου δίνονται δραστηριότητες έναρξης και λήξης. Σε κάθε περίπτωση, όμως, ο/η εκπαιδευτικός δύναται να δημιουργήσει επιπλέον ρουτίνες με τους/τις μαθητές/ριες τόσο κατά την είσοδο και έξοδο των παιδιών από την αίθουσα όσο και κατά την μετάβαση από τη μία δραστηριότητα στην επόμενη.

Μερικά παραδείγματα:

Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να...

- ...κάνει έναν χαιρετισμό ή μία χειραψία, μπαίνοντας και βγαίνοντας από την τάξη, με τους/τις μαθητές/ριες να οργανώνονται σε μία σειρά. Ανάλογα με την δυναμική της τάξης, ο χαιρετισμός μπορεί να είναι ξεχωριστός για κάθε παιδί, ή ακόμη και να φτιάξει μία γωνιά χαιρετισμού, όπου κάθε μαθητής/ρια επιλέγει τι χαιρετισμό θέλει να χρησιμοποιήσει κάθε φορά (κόλλα 5, fist-bump, χειραψία, χορευτική κίνηση).
- ... κάνει μία κλήρωση για ανάληψη ημερήσιων καθηκόντων (μοίρασμα μολυβιών/υλικών, διοργάνωση θρανίων, καθάρισμα πίνακα, κλπ.), κατά την έναρξη ή το κλείσιμο του μαθήματος.
- ...ορίσει μία μουσική, ένα τραγούδι, ή ένα μουσικοκινητικό παιχνίδι που θα ορίζει την αρχή ή το τέλος κάθε μαθήματος.
- ...φτιάξει μία ρουτίνα «φασαρίας», όπου οι μαθητές/ριες φωνάζουν όσο πιο δυνατά μπορούν τους στίχους από ένα τραγούδι, ή κάτι αντίστοιχο, για αποσυμπίεση, ιδιαίτερα μετά το μάθημα. Είναι ιδιαίτερα αποτελεσματική με εφήβους/ες.

Διάταξη τάξης/αίθουσας

Η διάταξη των αντικειμένων και επίπλων της αίθουσας είναι παράγοντας που συντελεί στην καλύτερη οργάνωση της τάξης και της διδασκαλίας. Θέλουμε πάντα να υπάρχει ευελιξία στην διάταξη των θρανίων, ανάλογα με τον στόχο του μαθήματος. Σε κάθε περίπτωση, για τη διεξαγωγή των δράσεων του εργαστηρίου, ενδείκνυται να υπάρχει επαρκής ελεύθερος χώρος.

Επομένως, μία κυκλική διάταξη των θρανίων είναι συχνά πιο βοηθητική, μιας και αφήνει κενό χώρο για τις κινητικές δράσεις αλλά εξυπηρετεί και στη συνεργασία των ομάδων. Επιπλέον, είναι καλό ο προσανατολισμός των θρανίων να είναι έτσι, ώστε η είσοδος να βρίσκεται μπροστά, δεξιά ή αριστερά, αλλά και να κοιτούν προς τον πίνακα της αίθουσας. Τέλος, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να έχει ένα βοηθητικό τραπέζι/θρανίο για την εναπόθεση του υλικού που χρειάζονται τα παιδιά για τη διεξαγωγή του εργαστηρίου.

Μέσα/Υλικά

Τα μέσα και τα υλικά που απαιτούνται για τη διεξαγωγή του εργαστηρίου είναι απλά και οικονομικά, ενώ συνήθως υπάρχουν ήδη στις σχολικές μονάδες. Δεν απαιτείται κάτι εξειδικευμένο. Σε κάθε σχέδιο συνάντησης αναφέρονται τα υλικά αυτά, ώστε ο/η εκπαιδευτικός να προετοιμαστεί κατάλληλα. Είναι απαραίτητη η οργάνωση του υλικού αυτού καθώς δίνει και τη δυνατότητα να ανατεθεί ο διαμοιρασμός του υλικού ή η οργάνωσή του σε κάποιον/α μαθητή/ρια στο πλαίσιο της δημιουργίας ρουτινών και διαχείρισης της τάξης και άρα της ανάθεσης ευθυνών και της ανάπτυξης υπευθυνότητας.

Συμπεριληπτικές πρακτικές

Η συμπεριληπτική εκπαίδευση αφορά στην υιοθέτηση μεθοδολογιών και πρακτικών που προάγουν την ισοτιμία και την αποδοχή όλων των παιδιών ανεξαρτήτως της διαφορετικότητάς τους. Στην ουσία της συνδέεται με την παροχή ίσων ευκαιριών σε όλους/ες του/ις μαθητές/ριες, ανεξάρτητα από την εθνικότητα, το φύλο, την κοινωνική τους κατάσταση, την αναπηρία, την σεξουαλικότητα ή τη σχολική τους επίδοση (Αγγελίδης, 2012• Καράμηνας, Κουφόπουλος, & Τσιαμπάση, 2021). Η συμπερίληψη αποσκοπεί στην εκπαίδευση όλων των παιδιών με όραμα για ένα σχολείο, που ανταποκρίνεται στις ατομικές τους ανάγκες. Ένα σχολείο για όλους και όλες, όπου κάθε παιδί μπορεί να αναπτύσσεται ανάλογα με τις ικανότητες, τις δεξιότητες και τα ταλέντα του (Angelides, 2005).

Τα οφέλη της συμπεριληπτικής εκπαίδευσης είναι πολλαπλά τόσο για τα παιδιά όσο και για τους/τις εκπαιδευτικούς. Έχουν ερευνηθεί και αναλυθεί εκτενώς και συνοψίζονται σε κοινωνικά, οικονομικά και, φυσικά, εκπαιδευτικά οφέλη. Αν και υπάρχουν πολλά εμπόδια και δυσκολίες στην εφαρμογή συμπεριληπτικών πρακτικών, η εμπειρία δείχνει ότι με τη σωστή προετοιμασία των εκπαιδευτικών τα εμπόδια αυτά υπερπηδούνται.

Για τον παραπάνω λόγο, στα σχέδια των συναντήσεων του εργαστηρίου δίνονται οδηγίες για παραλλαγές που μπορεί να χρησιμοποιήσει ο/η εκπαιδευτικός όταν υπάρχουν στην τάξη του/ης παιδιά με ειδικές ανάγκες και ικανότητες. Περιλαμβάνονται παραλλαγές για παιδιά με αναπηρίες αλλά και για παιδιά που δεν μιλούν την ελληνική ως μητρική. Επιπρόσθετα, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να δημιουργήσει τις δικές του παραλλαγές των δραστηριοτήτων με βάση τις ιδιαιτερότητες της τάξης του/ης.

Εγώ (Μέρος Α')

Στόχοι:

Αναγνώριση προσωπικών χαρακτηριστικών
Κατανόηση της έννοιας της ταυτότητας
Ενδυνάμωση ομάδας

Υλικά:

Χαρτί του μέτρου (προαιρετικά), χαρτόνι

Διάρκεια:

Μία διδακτική ώρα

Ρουτίνα έναρξης - Προετοιμασία τάξης (5 λεπτά)

Η τάξη οργανώνεται με όποιον τρόπο εξυπηρετεί ώστε να υπάρχει αρκετός κενός χώρος χωρίς θρανία και καρέκλες. Ο/Η εκπαιδευτικός εξηγεί στα παιδιά ότι θα ακολουθείται αυτή η διαδικασία κάθε φορά. Μπορούν να οριστούν και αρμοδιότητες για κάθε παιδί ή ομάδα παιδιών (το παιδί ή η ομάδα Α να μαζεύει τις καρέκλες, το παιδί ή η ομάδα Β μετακινεί τα θρανία, το παιδί ή η ομάδα Γ αναρτά στον τοίχο το συμβόλαιο τάξης κι ό,τι άλλο πραγματοποιείται και καταγράφεται στις συναντήσεις του εργαστηρίου).

Δραστηριότητα προθέρμανσης (5 λεπτά)

Ζητείται από τα παιδιά να σχηματίσουν έναν κύκλο ή δύο κύκλους αν ο αριθμός των παιδιών είναι άνω των 10-15. Στη συνέχεια, ορίζεται ένα παιδί ως το πρώτο που θα εκκινήσει την δραστηριότητα προθέρμανσης και του ζητείται να κάνει μία κίνηση. Το επόμενο παιδί μιμείται την κίνηση του προηγούμενου και προσθέτει μία δική του κ.ο.κ. Όταν γίνει κάποιο λάθος, μπορούμε να ξεκινήσουμε από το πρώτο παιδί ή να μηδενιστεί το παιχνίδι και να συνεχίσουμε από το παιδί που υπέπεσε στο λάθος αλλά με άλλες κινήσεις για τον νέο γύρο.

Κυρίως μέρος

Συμβόλαιο ομάδας: κανόνες, πλαίσιο και ασφάλεια (15 λεπτά)

Σε ένα χαρτόνι καταγράφονται σε συνεργασία με τα παιδιά οι κανόνες που θα οριστούν από κοινού για το συγκεκριμένο εργαστήριο. Συγκεκριμένα, ζητείται από τα παιδιά να παραμείνουν καθήμενα στο ημικύκλιο και επιβεβαιώνεται ότι υπάρχει οπτική πρόσβαση από όλα στο χαρτόνι καταγραφής των κανόνων. Στη συνέχεια, εξηγείται στα παιδιά ότι είναι σημαντικό να συμφωνήσουν όλα μαζί, ως ομάδα, τους κανόνες λειτουργίας και τη μεταξύ τους αποδεκτή συμπεριφορά κατά τη διάρκεια των εργαστηρίων.

Αρχικά, τα παιδιά ή ο/η εκπαιδευτικός ζωγραφίζουν μια γραμμή κατά μήκος του κέντρου ενός χαρτονιού. Στην αριστερή πλευρά αναγράφεται ο τίτλος "κανόνες λειτουργίας" και στη δεξιά πλευρά αναγράφεται "η συμπεριφορά μας". Έπειτα, ζητείται από τα παιδιά να

συνεργαστούν στην ολομέλεια και να σκεφτούν κανόνες λειτουργίας που θέλουν να θεσπίσουν για τα εργαστήρια. Για κάθε κανόνα λειτουργίας ζητείται από τα παιδιά να συζητήσουν και να συμφωνήσουν ποια συμπεριφορά αναμένεται για αυτόν. Για παράδειγμα, αν ένας κανόνας είναι *"να σεβόμαστε ο ένας τον άλλον"*, χρειάζεται να συμφωνηθεί ποια συμπεριφορά είναι απαραίτητη για αυτόν, όπως *"θα ακούμε προσεκτικά"* ή *"δεν θα χρησιμοποιούμε ακατάλληλο λεξιλόγιο"*.

Όταν τα παιδιά ολοκληρώσουν την διαδικασία, πραγματοποιείται μια ανασκόπηση της λίστας των κανόνων. Εάν οι βασικοί κανόνες που παρατίθενται παρακάτω δεν περιλαμβάνονται, ο/η εκπαιδευτικός ρωτάει τα παιδιά αν συμφωνούν στο να προστεθούν μερικοί επιπλέον κανόνες. Καθώς οι κανόνες προστίθενται, ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί τι σημαίνουν και γιατί προστέθηκαν. Οι βασικοί κανόνες λειτουργίας που πρέπει να περιληφθούν για τη δημιουργία μιας ευχάριστης και ασφαλούς ατμόσφαιρας είναι οι εξής:

- *Να μην κοροϊδεύει το ένα το άλλο.*
- *Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα σε μια άποψη, ακόμα και αν υπάρχουν διαφωνίες σε σχέση με αυτή την άποψη.*
- *Κανένα μέλος της ομάδας δεν υποχρεούται να μοιραστεί, αν δεν το επιθυμεί.*
- *Απαγορεύεται κάθε είδους βία, σωματική ή λεκτική.*

Αφού έχουν συμφωνηθεί οι κανόνες λειτουργίας, ο/η εκπαιδευτικός συζητάει με τα παιδιά ποιες θα είναι οι συνέπειες, εάν κάποιο παραβιάσει τους κανόνες. Ο/Η εκπαιδευτικός σημειώνει τις συνέπειες στο χαρτί, αφού βεβαιωθεί ότι οι συνέπειες είναι κατάλληλες και αποδεκτές. Για παράδειγμα, οι συνέπειες μπορεί να είναι ότι το παιδί που παραβίασε τους κανόνες καλείται να ζητήσει συγγνώμη.

Όταν αποφασίσουν για τις συνέπειες, ζητείται από τα παιδιά να υπογράψουν το χαρτί ως ένδειξη δέσμευσης στους κανόνες λειτουργίας: *"Το χαρτί αυτό λειτουργεί ως ένα είδος συμβολαίου της τάξης"*. Οι κανόνες λειτουργίας θα εμφανίζονται σε κάθε εργαστήριο.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει, επίσης, να συζητηθεί η εμπιστευτικότητα. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να πει ενδεικτικά:

"Αυτά τα εργαστήρια θα είναι ο προσωπικός μας, ασφαλής χώρος. Αυτό σημαίνει ότι όταν συναντιόμαστε εδώ, συμπεριφερόμαστε μεταξύ μας με ευγένεια, σεβασμό και ανοχή σε διαφορετικές απόψεις. Σημαίνει, επίσης, ότι σας επιτρέπεται να μοιραστείτε οτιδήποτε θέλετε και κανένα μας δεν θα μοιραστεί τα προσωπικά και ιδιωτικά θέματα έξω από αυτό το εργαστήριο. Είναι σημαντικό να συμφωνήσουμε σε αυτό, γιατί αυτό θα μας βοηθήσει να αισθανόμαστε ασφάλεια και άνεση για να μοιραστούμε".

Σε αυτό το σημείο αφιερώνεται χρόνος για να επεξηγηθεί ο σχεδιασμός των εργαστηρίων όσον αφορά στο περιεχόμενο και στις διάφορες δραστηριότητες που θα ακολουθήσουν.

Ενδεικτικά:

"Στα εργαστήριά μας έχουμε σχεδιάσει διάφορα θέματα και δραστηριότητες που θα διερευνήσουμε μαζί. Κάθε εργαστήριο θα έχει ένα κεντρικό θέμα ή έναν στόχο που θα επικεντρωθούμε. Θα χρησιμοποιήσουμε διάφορες μεθόδους και τεχνικές για να συμμετέχουμε, να συζητήσουμε και να ανακαλύψουμε νέες ιδέες".

Εγώ (15 λεπτά)

Ο/Η εκπαιδευτικός ανακοινώνει στα παιδιά ότι κατά τη διάρκεια αυτού του εργαστηρίου θα προσπαθήσουν να γνωρίσουν καλύτερα τον εαυτό τους, τους συμμαθητές τους, αλλά και το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο ανήκουν. Η κοινωνία είναι σαν ένα πολύχρωμο λιβάδι με πολλά είδη δέντρων και λουλουδιών, ψηλά ή χαμηλά, πράσινα ή κίτρινα, φυλλοβόλα ή αειθαλή, με άνθη ή χωρίς, που δεν μοιάζουν μεταξύ τους και είναι όλα μοναδικά. Επομένως, όλοι οι άνθρωποι είναι διαφορετικοί, ο καθένας με τον δικό του μοναδικό τρόπο. Η δραστηριότητα αυτή αποτελεί μία προσπάθεια προσέγγισης αυτής της διαφορετικότητας, με στόχο τα παιδιά να την γνωρίσουν καλύτερα και να την προσδιορίσουν ξανά. Επίσης, ίσως τα παιδιά ανακαλύψουν ότι έχουν περισσότερα κοινά από ό,τι νομίζουν και τελικά αυτό που φαινομενικά ορίζεται ως διαφορετικό μπορεί να μην αποτελεί εμπόδιο για να έρθουν πιο κοντά.

Η δραστηριότητα ξεκινάει με ένα ιστόγραμμα της λέξης "Εγώ", ιδανικά σε χαρτί του μέτρου, έτσι ώστε να μπορεί να αναρτηθεί στην τάξη και να χρησιμοποιηθεί και στις επόμενες συναντήσεις. Εναλλακτικά, μπορεί να γραφτεί στον πίνακα. Ο/Η εκπαιδευτικός ρωτάει τα παιδιά τι σκέφτονται όταν ακούν τη λέξη "εγώ". Ακολουθεί συζήτηση βασισμένη στις απαντήσεις και στις ιδέες των παιδιών. Στη συνέχεια, βοηθάει την ομάδα να ομαδοποιήσει τις ιδέες σε κατηγορίες όπως: ρόλοι, συναισθήματα, ενδιαφέροντα/χόμπι κ.ο.κ.

Στη συνέχεια, εξηγείται στα παιδιά ότι όλα αυτά αποτελούν στοιχεία του εαυτού τους, δηλαδή της ταυτότητάς τους, τα οποία καθορίζουν το ποια είναι και, φυσικά, διανθίζονται, καθώς μεγαλώνουν και προστίθενται νέες πτυχές.

Τέλος, το χαρτόνι αναρτάται στον τοίχο για να χρησιμοποιηθεί στις μελλοντικές δραστηριότητες.

Αποφόρτιση (5 λεπτά)

Ζητείται από τα παιδιά να μοιραστούν τις προσδοκίες που έχουν από αυτό το εργαστήρι.

Τι πρέπει να προσέξουμε

Στη δραστηριότητα προθέρμανσης, η επιλογή του παιδιού μπορεί να γίνει με τυχαίο τρόπο, μέσα από τον ονομαστικό κατάλογο των παιδιών και με τυχαία επιλογή ενός αριθμού από τα ίδια τα παιδιά. Για παράδειγμα, αν επιλεγεί ο αριθμός 5, στον κύκλο θα μπει το παιδί το οποίο βρίσκεται στην πέμπτη θέση στον κατάλογο. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιήσει οποιονδήποτε άλλον τρόπο επιλογής, θεωρεί ότι μπορεί να είναι κατάλληλος για το τμήμα του. Σε περίπτωση που κληρωθεί κάποιο παιδί, το οποίο δεν αισθάνεται άνετα να κάνει την αρχή, η διαδικασία της επιλογής επαναλαμβάνεται.

Τέλος, σε περίπτωση που υπάρχει κάποιο παιδί στην τάξη με κινητική αναπηρία, η δραστηριότητα αυτή θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί με όλα τα παιδιά καθισμένα σε καρέκλες.

Αν δεν υπάρχει χαρτί του μέτρου, το ιστόγραμμα μπορεί να γραφεί στον πίνακα και ο/η εκπαιδευτικός να το φωτογραφίσει ώστε να σχηματιστεί εκ νέου στον πίνακα στο επόμενο εργαστήριο.

Σε περίπτωση που τα παιδιά δυσκολεύονται να προβούν σε καταιγισμό ιδεών με τη λέξη “Εγώ” θα μπορούσε για διευκόλυνση να δοθεί η φράση “Εγώ είμαι”. Ο/Η εκπαιδευτικός θα μπορούσε να κάνει την αρχή, μιλώντας για τον εαυτό του. Για παράδειγμα “Εγώ είμαι γυναίκα, φιλόλογος, μητέρα, ελληνίδα κ.ο.κ.”

Εγώ (Μέρος Β')

Στόχοι:

Ανακάλυψη από τα παιδιά των δικών τους ταυτοτήτων και των δικών τους ρόλων

Υλικά:

Καρέκλες, χαρτιά A4, μαρκαδόροι

Διάρκεια:

Μία διδακτική ώρα

Ρουτίνα έναρξης - Προετοιμασία τάξης (5 λεπτά)

Πραγματοποιείται η ρουτίνα έναρξης του εργαστηρίου ομοίως με την πρώτη συνάντηση και η τάξη διαμορφώνεται με τον τρόπο που εξυπηρετεί ώστε να υπάρχει αρκετός κενός χώρος.

Δραστηριότητα προθέρμανσης (10 λεπτά)

Τα παιδιά κάθονται σε κύκλο. Μια καρέκλα μένει κενή και ένα παιδί στέκεται στο κέντρο του κύκλου. Το παιχνίδι ξεκινάει με τον παίκτη που έχει την κενή καρέκλα στα δεξιά του. Αυτός ο παίκτης λέει "Εγώ..." και, ταυτόχρονα, αφήνει την καρέκλα του και μετακινείται στην κενή θέση. Ο επόμενος παίκτης, που έχει τώρα την κενή καρέκλα στα δεξιά του, συνεχίζει τη φράση λέγοντας "...φωνάζω..." και προχωράει μία θέση. Ο τρίτος παίκτης στη σειρά ακολουθεί την ίδια διαδικασία και συμπληρώνει τη φράση με "...τον/την..." και προσθέτει το όνομα ενός άλλου παίκτη. Αυτός ο παίκτης πρέπει να σηκωθεί από την καρέκλα του και να διεκδικήσει την άδεια θέση που μόλις έχει δημιουργηθεί, μαζί με τον παίκτη που βρίσκεται στο κέντρο του κύκλου. Όταν ένας παίκτης καθίσει στην άδεια καρέκλα, αυτός που βρίσκεται αριστερά από την νέα κενή θέση που δημιουργήθηκε πρέπει να μετακινηθεί δεξιόστροφα λέγοντας "Εγώ..." και έτσι συνεχίζεται το παιχνίδι.

Όσο πιο γρήγορος είναι ο ρυθμός του παιχνιδιού, τόσο περισσότερο αστείο θα είναι για τα παιδιά. Αυτό το παιχνίδι είναι ενθαρρυντικό, απαιτεί γρήγορες κινήσεις και συνεργασία μεταξύ των παικτών. Μπορεί να προσφέρει διασκέδαση και ενθουσιασμό στην τάξη!

Κυρίως μέρος

"Διαφημίζω" τον εαυτό μου (30 λεπτά)

Η ομάδα ανατρέχει στο ιστόγραμμα και στην "κατηγοριοποίηση" του προηγούμενου μαθήματος και γίνεται μία υπενθύμιση στους μαθητές/ριες για τα στοιχεία από τα οποία αποτελείται η ταυτότητά τους.

Ο/Η εκπαιδευτικός μοιράζει χαρτιά A4 και ανακοινώνει στα παιδιά ότι σήμερα θα φτιάξουν μια διαφήμιση για τον εαυτό τους, κάτι σαν εξώφυλλο περιοδικού.

Τα παιδιά καλούνται να ζωγραφίσουν τον εαυτό τους και να συμπληρώσουν τη ζωγραφιά με τους ρόλους τους, τα ενδιαφέροντα, τα ταλέντα, τα συναισθήματά τους ή ό,τι άλλο χαρακτηρίζει την ταυτότητά τους. Αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία, το κάθε παιδί έχει τώρα μια διαφημιστική αφίσα για τον εαυτό του, με την οποία αναδεικνύει το ποιος/ποια είναι και τα προσόντα του/της. Στη συνέχεια, το κάθε παιδί παρουσιάζει στην τάξη την προσωπική του διαφήμιση.

Σημείωση: Αν οι συνθήκες το επιτρέπουν και ανάλογα με το δέσιμο και την συνεργασία της ομάδας, η παρουσίαση μπορεί να γίνει από κάποιο άλλο παιδί με τον εξής τρόπο: βάζουμε ανάποδα τα χαρτιά σε ένα θρανίο και το κάθε παιδί επιλέγει τυχαία ένα από αυτά. Το παιδί που του ανήκει το χαρτί σηκώνεται και στέκεται δίπλα στο παιδί που τον/την επέλεξε και ο τελευταίος τον/την "διαφημίζει" στην τάξη με διασκεδαστικό τρόπο, σαν να προωθεί ένα προϊόν, τονίζοντας τα στοιχεία της ταυτότητάς του/της.

Ενδεικτικά:

"Σας παρουσιάζω τον/την ειδικό/ή στην τάδε ειδικότητα που έχει ανακαλύψει ή που έχει τραγουδήσει ή που έχει συμμετάσχει σε αυτό το πρωτάθλημα, κ.ο.κ. "

Αποφόρτιση (5 λεπτά)

Η δραστηριότητα ολοκληρώνεται με τις ακόλουθες ερωτήσεις με στόχο να πραγματοποιηθεί διάλογος μεταξύ των παιδιών:

- Πώς ήταν για εσάς να προβάλετε τον εαυτό σας; / Πώς ήταν να ακούτε τους άλλους να προβάλλουν τον εαυτό σας;
- Σας ήταν εύκολο να αποτιμήσετε τα ταλέντα σας;
- Αναγνωρίζετε στα άλλα παιδιά ταλέντα που οι ίδιοι/ες δεν τα προέβαλαν ή ακούσατε κάποια άλλα που δεν τα γνωρίζατε;

Τι πρέπει να προσέξουμε

Η επιλογή του παιδιού μπορεί να γίνει με τυχαίο τρόπο, μέσα από τον ονομαστικό κατάλογο των παιδιών και με μια τυχαία επιλογή ενός αριθμού από τα ίδια τα παιδιά. Για παράδειγμα, αν επιλεγεί ο αριθμός 5, στον κύκλο θα μπει το παιδί, το οποίο βρίσκεται στην πέμπτη θέση στον κατάλογο. Γενικότερα, προτείνεται, αν είναι εφικτό, το παιδί το οποίο θα μπει στο κέντρο του κύκλου κατά τον πρώτο γύρο να μην αντιμετωπίζει δυσκολίες σε σχέση με την κοινωνικοποίηση και τη συμπερίληψη του στην τάξη. Σε περίπτωση που κληρωθεί κάποιο παιδί, το οποίο δεν αισθάνεται άνετα να είναι στον κύκλο η διαδικασία της επιλογής επαναλαμβάνεται.

Σε περίπτωση που στην τάξη υπάρχει κάποιο παιδί με κινητικές δυσκολίες, μπορεί να εφαρμοστεί η εξής δραστηριότητα προθέρμανσης:

Όλα τα παιδιά σχηματίζουν έναν κύκλο. Τους ζητάται να φανταστούν ότι κρατούν μία μπάλα, την οποία μπορούν να πετάξουν στους συμμαθητές τους κάνοντας μόνο τρεις κινήσεις: δεξιόστροφα συνοδεύοντας την κίνηση με τον ήχο “χα”, αριστερόστροφα συνοδεύοντας την κίνηση με τον ήχο “χου” ή να την πετάξουν στο παιδί που βρίσκεται απέναντι συνοδεύοντας την κίνηση με τον ήχο “ζντόινγκ!” Το παιδί που παίρνει την μπάλα ακολουθεί το ίδιο μοτίβο ανεβάζοντας τον ρυθμό κάθε φορά ώστε να αυξάνεται και ο βαθμός δυσκολίας.

Είναι σημαντικό να επιβεβαιωθεί ότι τα παιδιά αισθάνονται άνετα να παρουσιάσουν τον εαυτό τους ή να παρουσιαστούν από τους/τις συμμαθητές/ριές τους και ότι δεν θα υπάρξουν επικριτικά σχόλια από την ολομέλεια. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να ανατρέξει στο συμβόλαιο της τάξης, το οποίο δημιουργήθηκε στην αρχή, για να υπενθυμίσει τους κανόνες.

Προτείνεται ο/η εκπαιδευτικός να ενθαρρύνει τα παιδιά να εκφραστούν ελεύθερα και να προσθέσουν χαρακτηριστικά/φράσεις που ενδεχομένως δεν έχουν ειπωθεί ως τώρα, αν το επιθυμούν, και ζωγραφιές ή σχέδια κατά τη διαφήμιση του εαυτού τους.

Σε περίπτωση που κάποιο παιδί εκφράσει κάποιο αρνητικό χαρακτηριστικό για τον εαυτό του, είναι σημαντικό να τονίσει ότι όλοι άνθρωποι έχουν δυνατά χαρακτηριστικά, αλλά και αδυναμίες. Σκοπός αυτού του εργαστηρίου είναι ο εορτασμός αυτού που είμαστε και αισθανόμαστε. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να βοηθήσει το παιδί να βρει τι θα γράψει στην προσωπική του διαφήμιση, τονίζοντας δυνατά χαρακτηριστικά του. Στο τέλος της διδακτικής ώρας, θα μπορούσε να δοθεί χρόνος στο παιδί για κατ' ιδίαν συζήτηση, αν θεωρηθεί απαραίτητο.

Σε περίπτωση που υπάρχουν παιδιά, τα οποία έχουν διαφορετική μητρική γλώσσα και δεν είναι γνώστες της ελληνικής, μπορούν να ζωγραφίσουν αυτό που θα ήθελαν να εκφράσουν και να χρησιμοποιήσουν τη μητρική τους γλώσσα.

Εσύ (Μέρος Α')

Στόχοι: Εντοπισμός κοινών στοιχείων των ταυτότητων των παιδιών
Ενδυνάμωση ομάδας

Υλικά: Χαρτιά, στυλό/μολύβια, βαζάκι

Διάρκεια: Μία διδακτική ώρα

Ρουτίνα έναρξης - Προετοιμασία τάξης (5 λεπτά)

Πραγματοποιείται η ρουτίνα έναρξης του εργαστηρίου ομοίως με την πρώτη συνάντηση και η τάξη διαμορφώνεται με τον τρόπο που εξυπηρετεί ώστε να υπάρχει αρκετός κενός χώρος.

Δραστηριότητα προθέρμανσης (5 λεπτά)

Ζητείται από τα παιδιά να σχηματίσουν δύο γραμμές και τους δίνεται η οδηγία ότι η μία γραμμή θα είναι οι “καθρέφτες” και η άλλη γραμμή θα είναι οι “ηθοποιοί”.

Τα παιδιά που ενεργούν ως καθρέφτες μιμούνται τις κινήσεις του παιδιού που βρίσκεται απέναντί τους. Αρχικά, καλούνται να εκφράσουν με το σώμα τους τα συναισθήματα που τους προτείνει ο/η εκπαιδευτικός (χαρά, λύπη, κουράγιο, θυμός, φόβος, κ.α.) χωρίς, όμως, να μιλούν. Τα παιδιά αλλάζουν ρόλους και η διαδικασία επαναλαμβάνεται. Στο επόμενο στάδιο η άσκηση μπορεί να δυσκολέψει λίγο και να μην δοθούν συναισθήματα, αλλά να γίνει ελεύθερος κινητικός αυτοσχεδιασμός με την οδηγία οι καθρέφτες να είναι όσο πιο ακριβείς γίνεται.

Κυρίως μέρος

Κοινά χαρακτηριστικά (25 λεπτά)

Ζητείται από τα παιδιά να περπατήσουν διάσπαρτα στον χώρο. Κάθε φορά που ο/η εκπαιδευτικός χτυπάει ένα παλαμάκι, τα παιδιά καλούνται να σχηματίσουν ομάδες.

Στο πρώτο παλαμάκι, τα παιδιά σχηματίζουν δυάδες. Δίνεται 1 λεπτό για να βρει η κάθε δυάδα ένα κοινό χαρακτηριστικό όσον αφορά τα ενδιαφέροντα, την προσωπική ζωή, κλπ. Μετά το πέρας του ενός λεπτού, το ανακοινώνουν στην τάξη και συνεχίζουν να περπατούν χωρίς να διαλυθούν οι δυάδες. Στο επόμενο παλαμάκι, δύο δυάδες καλούνται να ενωθούν και να σχηματίσουν τετράδα, βρίσκοντας πάλι ένα κοινό χαρακτηριστικό. Η τετράδα θα γίνει οκτάδα και έτσι συνεχίζεται η διαδικασία μέχρι όλα τα παιδιά να ενωθούν σε μία ομάδα.

Στη συνέχεια, ενθαρρύνεται η συζήτηση με τα παιδιά, παραθέτοντας ερωτήματα.

Ενδεικτικά:

“Θα ήθελα να συζητήσουμε για τα κοινά σημεία που εντοπίσατε στις ομάδες σας. Ποια χαρακτηριστικά ή ενδιαφέροντα μοιράζεστε με τα μέλη της ομάδας σας; Ας σκεφτούμε για λίγο και ας δούμε αν μπορούμε να βρούμε απαντήσεις σε ορισμένες ερωτήσεις:

- Πόσο εύκολο ήταν να σχηματίσετε ομάδες;
- Ήταν εύκολο να βρεθούν κοινά χαρακτηριστικά;
- Ποια είναι τα κοινά ενδιαφέροντα που έχετε με τα άλλα μέλη της ομάδας;
- Υπάρχουν κοινά χαρακτηριστικά στην εξωτερική εμφάνιση μεταξύ σας;
- Μήπως μοιράζεστε κάποιες παρόμοιες εμπειρίες ή προσωπικές ιστορίες;
- Βρήκατε κάποιες κοινές αξίες ή πεποιθήσεις;
- Ανακαλύψατε μέσω της δράσης κοινά χαρακτηριστικά που δεν ξέρατε ότι είχατε κοινά;

Ας αναλογιστούμε αυτές τις ερωτήσεις και ας μοιραστούμε τις σκέψεις μας. Καθένας μπορεί να παραθέσει τις απόψεις του και να προσθέσει οτιδήποτε άλλο θεωρεί σημαντικό για την ομάδα μας”.

Το βαζάκι (10 λεπτά)

Ο/Η εκπαιδευτικός εμφανίζει στην ολομέλεια ένα βαζάκι. Μοιράζει χαρτάκια στα παιδιά και τούς ζητάει να γράψουν σύντομα κι ανώνυμα πώς θα ένιωθαν αν έμεναν εκτός στο προηγούμενο παιχνίδι σε περίπτωση που δεν είχαν κανένα κοινό στοιχείο με τα παιδιά της ομάδας τους. Γίνονται δεκτές και μονολεκτικές απαντήσεις. Τα παιδιά απαντούν και τοποθετούν τα χαρτάκια στο βαζάκι. Οι απαντήσεις θα διαβαστούν την επόμενη ώρα.

Σημείωση: Η ανώνυμη προσέγγιση μπορεί να δώσει την ευκαιρία στα παιδιά να είναι ειλικρινή και να εκφράσουν τα συναισθήματά τους ελεύθερα.

Το να αφήσει ο/η εκπαιδευτικός τα χαρτάκια στο βαζάκι για να διαβαστούν την επόμενη ώρα είναι μια καλή ιδέα, καθώς θα δώσει στα παιδιά την ευκαιρία να σκεφτούν και να ανακαλύψουν τις απόψεις των συμμαθητών τους. Μπορούν με αυτόν τον τρόπο να αναδειχθούν κοινές ιδέες ή συναισθήματα που προέκυψαν από τις απαντήσεις και να ερωτηθούν τα παιδιά για τις σκέψεις τους επί του θέματος. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε μια πιο εμπλουτισμένη συζήτηση και στην ευαισθητοποίηση για τη σημασία της συμπερίληψης και της αμοιβαίας κατανόησης.

Αποφόρτιση (5 λεπτά)

Τα παιδιά διασκορπίζονται στον χώρο. Ανοίγουν τα χέρια τους διάπλατα και φροντίζουν ώστε να μην υπάρχει σωματική επαφή μεταξύ τους. Τούς ζητείται να χαλαρώσουν τα μέλη του σώματός τους και να τινάξουν έντονα πρώτα τα πόδια τους, έπειτα τον κορμό, τα χέρια και, τέλος, το κεφάλι κυρτώνοντας τον κορμό τους. Όταν ο/η εκπαιδευτικός χτυπήσει παλαμάκια, τα παιδιά φέρνουν και τα δύο χέρια στην καρδιά και παίρνουν τρεις βαθιές αναπνοές.

Τι πρέπει να προσέξουμε

Είναι σημαντικό να δοθεί η οδηγία ότι δεν χρειάζεται να ασκήσουν πίεση στα σώματά τους ενθαρρύνοντας τα παιδιά να σέβονται τα όρια και το ρυθμό που επιλέγει το καθένα σε σχέση με το πώς και πόσο θα κινηθεί. Είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη οι αναπηρίες και οι κινητικοί περιορισμοί που ενδεχομένως να έχουν τα παιδιά.

Αν ο αριθμός των παιδιών της τάξης είναι μονός, τότε μπορεί να συμμετάσχει ο/η εκπαιδευτικός.

Σε περίπτωση που στη δραστηριότητα με το βαζάκι υπάρχουν παιδιά τα οποία έχουν διαφορετική μητρική γλώσσα και δεν είναι γνώστες της ελληνικής, θα μπορούσαν να ζωγραφίσουν αυτό που θα ήθελαν να εκφράσουν και να χρησιμοποιήσουν τη μητρική τους γλώσσα.

Εσύ (Μέρος Β')

Στόχοι: Αναγνώριση στερεοτύπων

Υλικά: Εικόνες με παραδείγματα (βλ. παράρτημα), χαρτί A4, κόλλες

Διάρκεια: Μία διδακτική ώρα

Ρουτίνα έναρξης - Προετοιμασία τάξης (5 λεπτά)

Πραγματοποιείται η ρουτίνα έναρξης του εργαστηρίου ομοίως με την πρώτη συνάντηση και η τάξη διαμορφώνεται με τον τρόπο που εξυπηρετεί ώστε να υπάρχει αρκετός κενός χώρος.

Δραστηριότητα προθέρμανσης (5 λεπτά)

Τα παιδιά διαβάζουν τις απαντήσεις που βρίσκονται μέσα στο βαζάκι, με το οποίο ολοκληρώθηκε η προηγούμενη δραστηριότητα. Μπορεί να χρησιμοποιηθεί ένα κυκλικό παιχνίδι, προκειμένου τα παιδιά να προετοιμαστούν για την κύρια δραστηριότητα της ημέρας.

Κυρίως μέρος

Οι πρώτες εντυπώσεις (25 λεπτά)

Τα παιδιά κάθονται σε έναν κύκλο και ο/η εκπαιδευτικός τους δίνει τέσσερις ή περισσότερες φωτογραφίες (βλ. παράρτημα), που απεικονίζουν ανθρώπους ή συμπεριφορές ανθρώπων. Ο/Η εκπαιδευτικός χρειάζεται ως προεργασία να εκτυπώσει τις εικόνες που έχει επιλέξει και να κολλήσει κάθε μια από αυτές στην κορυφή μιας κόλλας A4. Οι εικόνες χρειάζεται να περάσουν από παιδί σε παιδί κατά κύκλο. Το κάθε παιδί γράφει ανώνυμα στο κάτω μέρος της φωτογραφίας την "πρώτη εντύπωση" που σχηματίζει για την απεικόνιση που έχει στα χέρια του. Στη συνέχεια, το παιδί διπλώνει το κάτω μέρος του χαρτιού όπου έχει γράψει την "πρώτη εντύπωση", ώστε να μην φαίνεται η απάντησή του, και παραδίδει το χαρτί στο επόμενο παιδί για να επαναλάβει τη διαδικασία. Αφού ολοκληρωθεί ο κύκλος και όλες οι εικόνες περάσουν από όλα τα παιδιά, διαβάζονται οι απαντήσεις στην ολομέλεια και πραγματοποιείται συζήτηση με ερωτήσεις που θα βοηθήσουν τα παιδιά να εκφραστούν και να πραγματοποιηθεί διάλογος.

Ενδεικτικά:

- Σε τι βασίστηκαν οι πρώτες εντυπώσεις σας;
- Υπάρχουν ομοιότητες στις απαντήσεις για τις πρώτες εντυπώσεις;
- Σάς έχει τύχει ποτέ να σχηματίσετε λανθασμένη εντύπωση για κάποιο άτομο; Ποιο ήταν το αποτέλεσμα αυτής;
- Τι σημαίνει κοινωνικά να είσαι...;

- Πώς μπορούμε να αντιμετωπίσουμε τις στερεοτυπικές αντιλήψεις και να αναπτύξουμε μια πιο ανοιχτή και δίκαιη κρίση;
- Ποιες άλλες προσεγγίσεις θα μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε για να εξερευνήσουμε περαιτέρω τις εντυπώσεις μας και τις αντιλήψεις μας για τους ανθρώπους;

Στόχος της δραστηριότητας αυτής είναι να εντοπιστεί το περιεχόμενο των στερεοτύπων για διάφορες κοινωνικές ομάδες και να καταδειχθεί πόσο γρήγορα προβαίνουμε σε βιαστικά συμπεράσματα για τους άλλους.

Σχηματισμός του ορισμού των στερεοτύπων (10 λεπτά)

Στη συνέχεια, ο/η εκπαιδευτικός μαζί με τα παιδιά σχηματίζουν τον ορισμό του "στερεότυπου" και τον καταγράφουν σε ένα χαρτί και έπειτα τον τοποθετούν στον τοίχο. Ο/Η εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τα παιδιά να μοιραστούν παραδείγματα από την προσωπική τους εμπειρία.

Ενδεικτικά:

- Τι είδους στερεότυπα έχετε αντιληφθεί στον καθημερινό σας βίο;
- Πώς τα στερεότυπα επηρεάζουν τις σχέσεις και τις αντιλήψεις σας για τους άλλους;
- Έχετε αντιμετωπίσει καταστάσεις όπου έχετε κριθεί ή περιοριστεί λόγω στερεοτύπων;
- Σάς έχει τύχει να σκεφτείτε στερεοτυπικά για κάποιον και στη συνέχεια να αναθεωρήσετε;
- Ποια είναι η σημασία του να αναγνωρίζουμε τα στερεότυπα και να τα αμφισβητούμε;
- Πώς μπορούμε να αντιμετωπίσουμε τα στερεότυπα και να προάγουμε την ισότητα και την αμοιβαία κατανόηση;

Παρατίθεται και ο ορισμός των στερεοτύπων που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την δραστηριότητα:

"Ο Brown (1995) υπογραμμίζει ότι τα στερεότυπα αποτελούν γενικευμένες και συχνά υπεραπλουστευμένες εικόνες, απόψεις, στάσεις για μία ομάδα ανθρώπων, οι οποίες είναι βαθιά ριζωμένες στο πολιτισμικό παρελθόν και το παρόν του κάθε ατόμου και μπορούν να εντοπιστούν εξετάζοντας την κοινωνική ταυτότητα του καθενός.

Επομένως, η έννοια του στερεοτύπου μπορεί να θεωρηθεί ως ένα σύνολο απόψεων, οι οποίες υποστηρίζουν ότι όλα τα μέλη μίας συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά, πράγμα που αυτόματα τούς διαχωρίζει από τα μέλη των άλλων κοινωνικών ομάδων και τούς τοποθετεί σε κάποιο σημείο της κοινωνικής ιεραρχίας".

Αποφόρτιση (5 λεπτά)

Ο/Η εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τα παιδιά να καθίσουν σε μία άνετη τοποθεσία της τάξης, να κλείσουν τα μάτια τους και να χαλαρώσουν, σκεπτόμενα τον εαυτό τους ως ένα μοναδικό ον. Τα προτρέπει να συλλογιστούν τα προσόντα, τις ικανότητες και τα χαρακτηριστικά που τα καθιστούν μοναδικά. Έπειτα, παροτρύνει τα παιδιά να σκεφτούν τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα που ενδέχεται να υπάρχουν στην κοινωνία και να συνειδητοποιήσουν ότι τα στερεότυπα δεν καθορίζουν την πραγματική μας αξία και την

ατομικότητα του καθένα. Ακόμη, ο/η εκπαιδευτικός προτρέπει τα παιδιά να αγκαλιάσουν τον εαυτό τους όπως είναι και να αναγνωρίσουν την ιδιαιτερότητα και την πολυμορφία που υπάρχει σε κάθε άτομο. Τέλος, τα παιδιά ανοίγουν αργά τα μάτια τους και παίρνουν μερικές βαθιές ανάσες. Συγκεντρώνονται στιγμιαία στην αίσθηση της χαλάρωσης και της αποδοχής του εαυτού τους.

Τι πρέπει να προσέξουμε

Είναι σημαντική η δημιουργία ενός ανοιχτού περιβάλλοντος, στο οποίο τα παιδιά θα μπορούν να μοιραστούν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους, ενθαρρύνοντας την ελεύθερη έκφραση και την ανταλλαγή ιδεών.

Σε περίπτωση που υπάρχουν παιδιά τα οποία έχουν διαφορετική μητρική γλώσσα και δεν είναι γνώστες της ελληνικής, μπορούν να χρησιμοποιήσουν τη μητρική τους γλώσσα.

Ενδείκνυται τα φύλλα να μετακινούνται από παιδί σε παιδί με σχετική ταχύτητα, καθώς χρειάζεται να αποτυπωθούν οι πρώτες εντυπώσεις τους. Είναι σημαντικό να μην επιτραπεί η κριτική των παιδιών στις απαντήσεις των άλλων. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να εξηγήσει στα παιδιά ότι *"Όλοι μπορεί να έχουμε στερεότυπα στην καθημερινότητα μας, ωστόσο είναι σημαντικό να διαθέτουμε την κριτική ικανότητα, ώστε να μπορούμε να τα εντοπίζουμε και στη συνέχεια να τα αλλάζουμε"*.

Σε περίπτωση που δεν υπάρχει δυνατότητα εκτύπωσης, μια εναλλακτική είναι να προβάλλονται οι φωτογραφίες με κάποιον υπολογιστή ή με προτζέκτορα και τα παιδιά να γράψουν τις απαντήσεις για κάθε φωτογραφία σε μια κενή κόλλα χαρτί. Κάθε φωτογραφία έχει έναν αριθμό, η οποία θα αναγράφεται στην αντίστοιχη κόλλα.

Σε περίπτωση που υπάρχουν παιδιά στην τάξη με οπτικές αναπηρίες, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να προβεί στη περιγραφή των σκίτσων στα παιδιά αυτά. Ενδεικτικά: *"Στο σκίτσο απεικονίζεται μια γυναίκα με μακριά μαύρα μαλλιά, ντυμένη με στολή εργασίας, κίτρινο κράνος εργοτάξιου και κόκκινη μπλούζα. Σχηματίζει με τα χέρια της το σήμα "ΟΚ", ενώ έχει ύφος ικανοποίησης στο πρόσωπο της"* (εικόνα 3).

Εμείς (Μέρος Α')

Στόχοι: Αναγνώριση διακρίσεων

Υλικά: Εκτυπωμένα τα είδη των διακρίσεων σε χαρτί A4 (βλ. παράρτημα)

Διάρκεια: Μία διδακτική ώρα

Ρουτίνα έναρξης - Προετοιμασία τάξης (5 λεπτά)

Πραγματοποιείται η ρουτίνα έναρξης του εργαστηρίου ομοίως με την πρώτη συνάντηση και η τάξη διαμορφώνεται με τον τρόπο που εξυπηρετεί ώστε να υπάρχει αρκετός κενός χώρος.

Δραστηριότητα προθέρμανσης (5 λεπτά)

Τα παιδιά σχηματίζουν κύκλο και ένα παιδί βρίσκεται στη μέση του. Τα παιδιά γύρω από τον κύκλο καλούνται να συνεννοηθούν σιωπηλά με κώδικες μη λεκτικής επικοινωνίας (2-2) και να ανταλλάξουν γρήγορα θέση. Το παιδί στη μέση πρέπει να βιαστεί για να προλάβει να βρει μια θέση κατά τη διάρκεια της αλλαγής. Το παιδί, το οποίο δεν πρόλαβε να επιστρέψει στον κύκλο, μπαίνει στο κέντρο και η διαδικασία επαναλαμβάνεται.

Αφού πραγματοποιηθεί το παιχνίδι του κύκλου, ζητείται μία μικρή ανατροφοδότηση από τα παιδιά που βρίσκονταν στη μέση του, καθώς και των "παρατηρητών" που βρίσκονταν εκτός του κύκλου.

Ενδεικτικά:

- Πώς νιώσατε όσο βρισκόσασταν στη μέση του κύκλου και προσπαθούσατε να βρείτε μια θέση;
- Ποιες ήταν οι σκέψεις σας;
- Πώς νιώσατε όταν το παιδί στη μέση του κύκλου προσπαθούσε για πολλή ώρα να βρει μία θέση και δεν τα κατάφερνε;

Κυρίως μέρος

Ναι ή Όχι (20 λεπτά)

Η δραστηριότητα ξεκινά με την προετοιμασία της τάξης. Ο/Η εκπαιδευτικός με τη βοήθεια των παιδιών φροντίζει, ώστε η τάξη να χωριστεί σε δύο μέρη. Θα ήταν καλό να συμπεριληφθεί η χωροταξική διευθέτηση στη ρουτίνα έναρξης, όπως αναφέρεται στην πρώτη συνάντηση. Η μία πλευρά της αίθουσας συμβολίζει το "ΝΑΙ" ή "ΕΙΝΑΙ", ενώ η άλλη πλευρά συμβολίζει το "ΟΧΙ" ή "ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ". Ο ενδιάμεσος ή ουδέτερος χώρος χρειάζεται

να είναι ελεύθερος από θρανία, καρέκλες και άλλα αντικείμενα. Αν δεν είναι εφικτό να είναι κενός από θρανία και καρέκλες, μπορεί να τοποθετηθεί ένα θρανίο ή μία καρέκλα, αρκεί να τοποθετηθούν σε διαφορετικό σημείο στην αίθουσα.

Τα ταμπελάκια των διακρίσεων (15 λεπτά)

Στο τέλος της δραστηριότητας ο/η εκπαιδευτικός μαζί με τα παιδιά κάθονται σε κύκλο και τοποθετούν στη μέση τα ταμπελάκια των διακρίσεων. Πραγματοποιείται συζήτηση για τις διακρίσεις και τα παραδείγματα που προηγήθηκαν και τα παιδιά συμπληρώνουν με άλλα που ίσως έχουν εντοπίσει στην καθημερινή τους ζωή και στον κύκλο τους. Σε περίπτωση που δεν απομείνει χρόνος, μπορούν να οριστούν ομάδες εργασίας και να βρουν τα παραδείγματα στο σπίτι.

Αποφόρτιση (5 λεπτά)

Η ομάδα παραμένει στον κύκλο και όλοι κλείνουν τα μάτια τους, ξεκινώντας με κάποιες ασκήσεις αναπνοής. Όλη η τάξη μαζί παίρνει μία βαθιά εισπνοή από τη μύτη. Η εισπνοή κρατείται για 5 δευτερόλεπτα και απελευθερώνεται αργά και σταθερά από το στόμα. Ο/Η εκπαιδευτικός υπενθυμίζει στα παιδιά να χαλαρώσουν και να αφήσουν στην άκρη όλες τις σκέψεις και την ένταση από την ημέρα. Η άσκηση επαναλαμβάνεται μερικές φορές ακόμη.

Ακολούθως, μπορεί να πραγματοποιηθεί μία άσκηση αυτό-μασάζ. Κρατώντας τα μάτια κλειστά, μπορεί να εφαρμοστεί απαλή πίεση στο κεφάλι για χαλάρωση και ανακούφιση από το άγχος. Για παράδειγμα, μπορεί το κάθε παιδί να πιέσει απαλά τους κροτάφους με τους αντίχειρες του, κάνοντας κυκλικές κινήσεις και στη συνέχεια να μετακινήσει αργά τις παλάμες προς το κέντρο του κρανίου.

Τι πρέπει να προσέξουμε

Στη δραστηριότητα προθέρμανσης, η επιλογή του παιδιού μπορεί να γίνει με τυχαίο τρόπο, μέσα από τον ονομαστικό κατάλογο των παιδιών και μια τυχαία επιλογή ενός αριθμού από τα παιδιά. Για παράδειγμα, αν επιλεγεί ο αριθμός 5, στον κύκλο θα μπει το παιδί, το οποίο βρίσκεται στην πέμπτη θέση στον κατάλογο. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να χρησιμοποιήσει οποιονδήποτε άλλο τρόπο επιλογής θεωρεί ότι μπορεί να είναι κατάλληλος για το τμήμα του. Γενικότερα, προτείνεται, αν είναι εφικτό, το παιδί το οποίο θα μπει στο κέντρο του κύκλου κατά τον πρώτο γύρο να μην αντιμετωπίζει δυσκολίες σε σχέση με την κοινωνικοποίηση και τη συμπερίληψη του στην τάξη. Σε περίπτωση που κληρωθεί κάποιο παιδί, το οποίο δεν αισθάνεται άνετα να είναι στον κύκλο ή διαδικασία της επιλογής επαναλαμβάνεται.

Σε περίπτωση που υπάρχουν παιδιά με κινητικές δυσκολίες, η δραστηριότητα προθέρ-

μανσης μπορεί να παραλειφθεί και να πραγματοποιηθεί απευθείας η άσκηση του κυρίως μέρους.

Αν υπάρχουν παιδιά με κινητικές δυσκολίες μπορεί να βρεθεί ένας άλλος τρόπος για την επιλογή του “ναι” και του “όχι”, όπως ανάταση χεριού, κούνημα κεφαλής ή ό,τι μπορεί εξυπηρετεί καλύτερα.

Στο τέλος της δραστηριότητας, πραγματοποιείται διάλογος με τα παιδιά σχετικά με τις διακρίσεις που αναγνώρισαν και τα παραδείγματα που παρουσίασαν. Ο/Η εκπαιδευτικός τα ενθαρρύνει να μοιραστούν τις παρατηρήσεις και τις σκέψεις τους και να αναλύσουν τη σημασία και τις επιπτώσεις των διακρίσεων στην καθημερινή ζωή.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί στα παιδιά ότι όλοι οι άνθρωποι είναι φορείς πολλών ταυτόχρονα ταυτοτήτων, όπως φάνηκε και στο πρώτο εργαστήριο, όπου αναδείχθηκαν οι ποικίλες ταυτότητες και πλευρές των παιδιών. Ομοίως, ένας άνθρωπος μπορεί να υφίσταται διακρίσεις σε περισσότερα από ένα επίπεδα, όπως ο Ελοϊμ στο παράδειγμα 13 (βλ. παράρτημα). Χρειάζεται να διευκρινιστεί ότι καμία ταυτότητα δεν είναι εξ ορισμού “καλή” ή “κακή”. Υπάρχουν κοινωνικές ομάδες περισσότερο ή λιγότερο προνομιούχες βάσει του κοινωνικού πλαισίου στο οποίο βρίσκονται, αλλά και της εκάστοτε χρονικής περιόδου. Για τον λόγο αυτό είναι σημαντικό οι άνθρωποι να έχουν τις “κεραίες” τους ανοιχτές, ώστε να γίνονται οι ταυτότητες αυτές πιο ορατές και αποδεκτές.

Εμείς (Μέρος Β')

Στόχοι: Καλλιέργεια της ενσυναίσθησης
Εντοπισμός των διακρίσεων και των φυλετικών ανισοτήτων
Ευαισθητοποίηση σχετικά με το τι σημαίνει προνομιούχος θέση

Υλικά: --

Διάρκεια: Μία διδακτική ώρα

Ρουτίνα έναρξης - Προετοιμασία τάξης (5 λεπτά)

Πραγματοποιείται η ρουτίνα έναρξης του εργαστηρίου ομοίως με την πρώτη συνάντηση και η τάξη διαμορφώνεται με τον τρόπο που εξυπηρετεί ώστε να υπάρχει αρκετός κενός χώρος.

Δραστηριότητα προθέρμανσης (5 λεπτά)

Τα παιδιά διατηρούν απόλυτη ησυχία. Ο/η εκπαιδευτικός κατευθύνει την ομάδα και δίνει οδηγίες. Όλοι μαζί περπατούν στον χώρο και ενεργοποιούν το σώμα τους. Με ένα παλαμάκι η ομάδα παγώνει και στη θέση που βρίσκεται ο καθένας/η καθεμία μπορεί να εκτελέσει μερικές διατάσεις του σώματος, να τεντώσει τα χέρια του/της, να χαμογελάσει ή οτιδήποτε άλλο χρειάζεται. Η διαδικασία επαναλαμβάνεται και κάθε φορά που τα παιδιά ακούνε το χτύπημα του χεριού μπορούν να αλλάξουν την οδηγία. Για παράδειγμα, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να ζητήσει από την ομάδα να εκτονωθεί φωνητικά για 10 δευτερόλεπτα.

Κυρίως μέρος

Κατέβασε ένα δάχτυλο (10 λεπτά)

Τα παιδιά είναι τοποθετημένα σε κύκλο και σηκώνουν το χέρι τους στο ύψος του προσώπου τους, με τα δάχτυλα ανοικτά κοιτώντας τις παλάμες τους. Ο/Η εκπαιδευτικός διαβάζει φράσεις που σχετίζονται με προνόμια. Τα παιδιά ακούν προσεκτικά και για κάθε δήλωση που ισχύει για αυτούς, κατεβάζουν ένα από τα δάχτυλα του χεριού τους.

Ενδεικτικά μερικές φράσεις:

- Κατεβάστε ένα από τα δάχτυλα του χεριού σας, αν στερηθήκατε κάποια εκπαιδευτική ευκαιρία λόγω του φύλου σας.
- Κατεβάστε ένα από τα δάχτυλα του χεριού σας, αν έχετε δεχθεί διάκριση ή αδικία λόγω κάποιας αναπηρίας.
- Κατεβάστε ένα από τα δάχτυλα του χεριού σας, αν έχετε αντιμετωπίσει δυσκολία στην πρόσβαση σε φάρμακα και ιατρική περίθαλψη.

- Κατεβάστε ένα από τα δάχτυλα του χεριού σας, αν ποτέ φοβηθήκατε να εκφράσετε ανοιχτά τη θρησκεία σας.
- Κατεβάστε ένα από τα δάχτυλα του χεριού σας, αν έχετε αισθανθεί ανασφάλεια ή στόχευση λόγω του φύλου του ατόμου που σας αρέσει.
- Κατεβάστε ένα από τα δάχτυλα του χεριού σας, αν έχετε δεχθεί διαφορετική μεταχείριση λόγω της κοινωνικής και οικονομικής σας κατάστασης.
- Κατεβάστε ένα από τα δάχτυλα του χεριού σας, αν έχετε αντιμετωπίσει διαφορετική μεταχείριση λόγω της καταγωγής σας.
- Κατεβάστε ένα από τα δάχτυλα του χεριού σας, αν έχετε αισθανθεί ότι απειλείται η σωματική σας ασφάλεια και ακεραιότητα.
- Κατεβάστε ένα από τα δάχτυλα του χεριού σας, αν σας έχουν κοροϊδέψει επειδή κάποιες επιλογές σας (π.χ. ντύσιμο) δεν ταιριάζουν με τις στερεοτυπικές αντιλήψεις/προσδοκίες σε σχέση με το φύλο σας.

Αφού η ομάδα προχωρήσει σε αυτές τις "δηλώσεις", ο καθένας/η καθεμία μπορεί να σκεφτεί πόσα δάχτυλα του/της έχουν απομείνει και να συνειδητοποιήσει τα προνόμια που μπορεί να έχει σε σύγκριση με άλλους. Αυτή η δραστηριότητα έχει ως στόχο να αυξήσει την ευαισθητοποίηση και την κατανόηση των διαφορετικών ειδών προνομίων και να προωθήσει την ενσυναίσθηση προς τα άτομα που αντιμετωπίζουν διάφορες διακρίσεις.

Σημείωση: Στην έναρξη της δραστηριότητας, θα μπορούσαν να προηγηθούν μερικά αστεία παραδείγματα, αν υπάρχει χρόνος, όπως: κατέβασε ένα από τα δάχτυλα του χεριού σου, αν έχεις αντιγράψει ποτέ σε τεστ. Κατέβασε ένα από τα δάχτυλα του χεριού σου, αν έχεις διαβάσει όλα τα βιβλία του Harry Potter, κ.ο.κ.

Ο διάδρομος της συνείδησης (25 λεπτά)

Σε αυτό το σημείο του εργαστηρίου, η ομάδα εξετάζει ένα από τα περιστατικά που συζητήθηκαν στην προηγούμενη συνάντηση, αναλύοντάς το από την πλευρά του ατόμου που δέχεται την διάκριση, του ατόμου που προβαίνει στη διάκριση και του ατόμου που την παρατηρεί.

Για την επίτευξη αυτού, θα χρησιμοποιηθεί μια διερευνητική τεχνική από το εκπαιδευτικό δράμα, που ονομάζεται "Διάδρομος της συνείδησης". Στο διάδρομο της συνείδησης τα παιδιά στέκονται αντικριστά σε δύο διαδρόμους, αφήνοντας κενό χώρο ανάμεσά τους για να τον διασχίσει κάθε "ρόλος" ή "χαρακτήρας". Ένα παιδί επιλέγεται να ενσαρκώσει κάθε χαρακτήρα.

Καθώς το παιδί διασχίζει τον διάδρομο, τα υπόλοιπα παιδιά τού λένε αυτά που ίσως έχει στο μυαλό του. Ο/Η εκπαιδευτικός διευκολύνει τα παιδιά με ερωτήματα. Ενδεικτικά:

- Τι μπορεί να σκέφτεται αυτός ο χαρακτήρας;
- Τι μπορεί να νιώθει και ποιες σκέψεις μπορεί να έχει;
- Ας φανταστούμε τι θα μπορούσε να θέλει να εκφράσει και ίσως να μην μπορεί.

Η δράση μπορεί να διανθιστεί με επιπλέον θεατρικές οδηγίες. Για παράδειγμα, μπορεί να

ζητηθεί στην αρχή τα παιδιά να μιλήσουν ψιθυριστά, στη μέση να αυξήσουν τον τόνο της φωνής τους και στο τέλος να μιλήσουν δυνατά. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί, επίσης, να αγγίξει ένα παιδί στον ώμο και να του ζητήσει να επαναλαμβάνει συνεχώς τη φράση που έχει επιλέξει. Έτσι, δημιουργείται ένα παιχνίδι, μια έκφραση φωνών που παίζουν με ένταση και ύφος.

Όλοι οι ρόλοι της "περίπτωσης", δηλαδή το άτομο που δέχεται την διάκριση, το άτομο που προβαίνει στη διάκριση και το άτομο που παρατηρεί, πρέπει να περάσουν από την ίδια διαδικασία.

Αποφόρτιση (5 λεπτά)

Τα παιδιά περπατούν όλα μαζί, ελεύθερα στον χώρο, με στόχο τη θετική αναπλαισίωση και αποφόρτιση. Με γνώμονα την προηγούμενη δράση που έλαβε χώρα, περπατούν, σκεπτόμενα αυτή τη φορά τι συμβουλή θα έδιναν σε κάθε ρόλο.

Ο/Η εκπαιδευτικός ακουμπάει κάθε φορά έναν μαθητή στον ώμο, ο οποίος λέει δυνατά: *"Τι θα έλεγε/συμβούλευε ο κάθε ρόλος"*. Στη συνέχεια, περνούν από όλους τους ρόλους και ο/η εκπαιδευτικό προσπαθεί να εμπλέξει όσο το δυνατόν περισσότερα παιδιά.

Κατά τη διάρκεια του περπατήματος, το κάθε παιδί μπορεί να παράσχει συμβουλές ή θετικές σκέψεις για τον κάθε ρόλο. Μπορούν να εστιάσουν στις ενέργειες και στις σκέψεις που θα μπορούσε να έχει ο κάθε ρόλος για να προσφέρουν υποστήριξη στην εκάστοτε περίπτωση.

Τι πρέπει να προσέξουμε

Στην άσκηση προθέρμανσης είναι σημαντικό να δοθεί η οδηγία ότι δεν χρειάζεται να ασκήσουν πίεση στα σώματά τους ενθαρρύνοντας τα παιδιά να σέβονται τα όρια και το ρυθμό που επιλέγει κάθε παιδί σε σχέση με το πώς και πόσο θα κινηθεί. Είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη αναπηρίες και κινητικοί περιορισμοί που ενδεχομένως να έχουν τα παιδιά.

Είναι σημαντική η ενθάρρυνση των παιδιών να ακούν με σεβασμό τις απόψεις και τις συμβουλές των άλλων ρόλων. Χρειάζεται να τονιστεί η σημασία της αμοιβαίας συνεργασίας και κατανόησης.

Προτείνεται να μην χρησιμοποιούνται οι όροι "θύτης", "θύμα", καθώς πρόκειται για λέξεις αρκετα φορτισμένες. Χρειάζεται να δοθεί έμφαση στην κατάσταση που βιώνει το άτομο και να αποφευχθεί ο χρωματισμός ολόκληρης της υπόστασής του με τους παραπάνω όρους.

Καλές πρακτικές

Στόχοι:

Περίληψη και χρήση των γνώσεων και των ερεθισμάτων από όλες τις προηγούμενες συναντήσεις
Πρόταση καλών πρακτικών για όλα όσα συζητήθηκαν

Υλικά:

Μουσική, χαρτόνια, μαρκαδόροι

Διάρκεια:

Μία διδακτική ώρα

Ρουτίνα έναρξης - Προετοιμασία τάξης (5 λεπτά)

Πραγματοποιείται η ρουτίνα έναρξης του εργαστηρίου ομοίως με την πρώτη συνάντηση και η τάξη διαμορφώνεται με τον τρόπο που εξυπηρετεί ώστε να υπάρχει αρκετός κενός χώρος.

Δραστηριότητα προθέρμανσης (5 λεπτά)

Η ομάδα είναι όρθια και το κάθε παιδί φαντάζεται ότι κρατάει ένα μπαλόνι. Παράλληλα, η ομάδα κινείται στον χώρο παίζοντας με το "φανταστικό" μπαλόνι. Στη συνέχεια, τα παιδιά παίζουν ανά δύο με ένα μπαλόνι και ύστερα ανά τέσσερις και ανά οχτώ. Στο τέλος, παίζουν όλα μαζί με το ίδιο μπαλόνι. Μπορούν να παίξουν με το μπαλόνι, χρησιμοποιώντας οποιοδήποτε μέρος του σώματος τους, σεβόμενα τις δυνατότητες και τους περιορισμούς του κάθε σώματος. Στόχος αυτής της δραστηριότητας είναι η ενεργοποίηση των παιδιών, η ανάπτυξη της μη λεκτικής επικοινωνίας και το δέσιμο της ομάδας.

Σημείωση: Στην άσκηση συμμετέχει και ο/η εκπαιδευτικός.

Κυρίως μέρος

Το βαλτσάκι πρώτων βοηθειών (25 λεπτά)

Τα παιδιά χωρίζονται σε τρεις ομάδες. Στον πίνακα αναγράφονται οι λέξεις «σεβασμός», «συμπερίληψη», «αποδοχή» και μοιράζεται σε κάθε ομάδα ένα μεγάλο χαρτόνι. Ο/Η εκπαιδευτικός βοηθάει τα παιδιά να φανταστούν ότι το χαρτόνι αυτό είναι ένα βαλτσάκι πρώτων βοηθειών, το οποίο είναι άδειο. Λαμβάνοντας υπόψη όλα όσα έχουν ειπωθεί στα προηγούμενα εργαστήρια και έχοντας κατά νου τις λέξεις που αναγράφονται στον πίνακα, τα παιδιά χωρισμένα σε ομάδες καλούνται να σκεφτούν τρόπους με τους οποίους μπορούν να επιτευχθούν ο σεβασμός, η συμπερίληψη και η αποδοχή σε τρία διαφορετικά πλαίσια: Η πρώτη ομάδα θα γράψει καλές πρακτικές στο οικογενειακό πλαίσιο, η δεύτερη ομάδα στο σχολικό πλαίσιο και η τρίτη ομάδα σε κοινοτικό επίπεδο.

Ο χρόνος που προτείνεται γι' αυτό το μέρος της δραστηριότητας είναι 10 λεπτά. Κάθε ομάδα θα παρουσιάσει στην ολομέλεια το δικό της "βαλιτσάκι" πρώτων βοηθειών με τα απαραίτητα για αυτήν "εργαλεία" υλοποίησης των πρακτικών που προέκυψαν μέσα από τη συζήτηση. Η υπόλοιπη τάξη σε συνεργασία με την/τον εκπαιδευτικό μπορεί να προσθέσει επιπλέον ιδέες.

Παρακάτω επισυνάπτονται μερικές ιδέες για τον/την εκπαιδευτικό και για την ενίσχυση των παιδιών:

Οικογένεια: αίσθημα ασφαλείας, συναισθηματική υποστήριξη, ισότητα, επικοινωνία, ενσυναίσθηση, ενεργητική ακρόαση, μοίρασμα, άνευ όρων αποδοχή, σεβασμός, χρήση συμπεριληπτικής γλώσσας, ποιοτικός χρόνος μαζί, μοίρασμα, κατανόηση, σεβασμός ατομικών ελευθεριών, δικαιωμάτων και ταυτοτήτων.

Σχολείο: προσβασιμότητα, δωρεάν παιδεία, ενίσχυση, έπαινοι, υποστήριξη γονέων, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σχετικά με την πολιτισμικές ταυτότητες (cultural awareness), ασφαλές πλαίσιο, αποδοχή, ενημέρωση, αλληλεπίδραση, γνωριμία, δάσκαλοι/-ες που εκπροσωπούν μειονοτικές ομάδες, ομιλητές από διάφορα πλαίσια, μη ανοχή διακρίσεων, συνεργασία, ίση παροχή ευκαιριών, κατάρτιση εκπαιδευτικών, διδασκαλία με βάση τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντα κάθε παιδιού, ανάπτυξη συνεργασιών – ομαδοσυνεργατικές μέθοδοι διδασκαλίας, αλληλοσεβασμός, αλληλεγγύη, εμπλοκή γονέων, κλίμα αγάπης, σεβασμού και αποδοχής, ακρόαση «παιδικών φωνών» σε σχέση με τη σχολική εμπειρία, συμμετοχή γονέων, χρήση συμπεριληπτικής γλώσσας

Κοινότητα: συλλογικότητες, κοινωνική δικαιοσύνη, δίκτυα συνεργασίας, σεβασμός ως προς τη διαφορετικότητα, παροχή ίσων ευκαιριών, προσβασιμότητα (παροχή διερμηνείας, ράμπες), άμεση ανταπόκριση σε περιστατικά διακρίσεων, αναγνώριση και εκτίμηση διαφορετικότητας, συμμετοχή όλων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, εκπρόσωποι από όλες τις κοινωνικές ομάδες, συλλογική δράση, ενθάρρυνση για συμμετοχή στα κοινά, πολυφωνία, αλληλεγγύη, ασφάλεια, σεβασμός στη φύση, πρόσβαση στην εκπαίδευση, ορατότητα, πρόσβαση στην πληροφορία, ιατρική φροντίδα, καθαρό νερό, πρόσβαση στα μέσα μαζικής μετακίνησης, ευκαιρίες απασχόλησης, ελευθερία, ανεξιθρησκεία.

Τα παιδιά ενθαρρύνονται να γράψουν με απλή γλώσσα πώς τα ίδια ονειρεύονται την δική τους αποδοχή και σεβασμό, αλλά και πώς τα ίδια μπορούν να επιτύχουν τη συμπερίληψη, την αποδοχή και το σεβασμό προς τους άλλους. Ενδεικτικά:

"νιώθω ασφαλής, παρέχω υποστήριξη, προσπαθώ να ακούσω και να καταλάβω τους άλλους, μοιράζομαι, σέβομαι, χρησιμοποιώ γλώσσα που δεν αποκλείει κανέναν, χρησιμοποιώ λέξεις που δεν προσβάλλουν και δεν πληγώνουν τους άλλους, συνεργάζομαι, σέβομαι τις θρησκείες των άλλων, όλοι έχουν ιατρική φροντίδα, δρούμε συλλογικά, συμμετέχω στα κοινά κ.ο.κ".

Προτείνονται προαιρετικά δράσεις εφαρμογής και εξάσκησης της συμπερίληψης και του σεβασμού:

- Δημιουργία ενός vlog/youtube video/instagram account για καλές πρακτικές (δημιουργία ενός qr code, το οποίο θα παραπέμπει απευθείας στον σύνδεσμο των παραπάνω)
- Δημιουργία ενός ενημερωτικού φυλλαδίου για να διαμοιραστεί στην γειτονιά
- Κάλεσμα του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων με στόχο την παρουσίαση της δουλειάς των παιδιών.
- Δημιουργία μιας τοιχογραφίας σε έναν διαθέσιμο τοίχο του σχολείου με σχετικό θέμα.
- Δημιουργία ενός κουτιού πρώτων βοηθειών ή στα ήδη υπάρχοντα χαρτόνια από τη δραστηριότητα που προηγήθηκε, όπου τα παιδιά μπορούν να παραθέτουν τις δικές τους σκέψεις ή προτάσεις καθ' όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς.

Αποφόρτιση (5 λεπτά)

Η άσκηση αυτή επιτρέπει τόσο μια ανακεφαλαίωση των εργαστηρίων όσο και ένα συμβολικό κλείσιμο.

Η ομάδα δημιουργεί έναν κύκλο πιάνοντας το κάθε παιδί τα χέρια των διπλανών του. Τα παιδιά κλείνουν τα μάτια τους και θυμούνται πώς ήταν και τι συναισθήματα ένιωθαν στην πρώτη συνάντηση.

Ο/Η εκπαιδευτικός τα προτρέπει να δουν με τη φαντασία τους την πορεία των εργαστηρίων από την αρχή έως το τέλος σαν ταινία. Αφού το φανταστούν, τα παρακινεί να αφήσουν την αυλαία να πέσει και να ανοίξουν τα μάτια τους.

Έπειτα, το κάθε παιδί με τη σειρά του, καλείται να πει μια λέξη, μια φράση, έναν τίτλο, ένα συναίσθημα ή μια εικόνα που του έρχεται στο μυαλό μετά από αυτή την ανασκόπηση.

Ενδεικτικά:

- *Ποια ήταν η αγαπημένη σας στιγμή;*
- *Πώς νιώσατε κατά τη διάρκεια αυτών των εργαστηρίων;*
- *Θα θέλατε να επαναλάβουμε κάτι αντίστοιχο στο μέλλον;*

Τι πρέπει να προσέξουμε

Προτείνεται οι ομάδες να είναι μεικτές και να αποτελούνται από παιδιά, τα οποία δεν είναι απαραίτητα φίλοι/ες μεταξύ τους.

Σε περίπτωση που υπάρχουν παιδιά, τα οποία έχουν διαφορετική μητρική γλώσσα και δεν είναι γνώστες της ελληνικής, μπορούν να χρησιμοποιήσουν τη μητρική τους γλώσσα.

Η χρήση συμπεριληπτικής γλώσσας αναφέρεται και στα τρία επίπεδα, καθώς κρίνεται ιδι-

αίτερα ωφέλιμο να αναφερθεί στα παιδιά, δεδομένου ότι πολλές φορές μέσω της γλώσσας προκύπτουν διακρίσεις στην καθημερινότητα χωρίς αυτό να γίνεται αντιληπτό.

Τι είναι συμπεριληπτική γλώσσα;

Η συμπεριληπτική γλώσσα αναγνωρίζει τη διαφορετικότητα, είναι ευαίσθητη ως προς τις διαφορές και προάγει τον σεβασμό και την ισότητα.

- Γλώσσα ουδέτερη ως προς το φύλο
- Αποφυγή λέξεων με αρνητικό πρόσημο
- Έμφαση στους ανθρώπους και όχι στα χαρακτηριστικά τους
- Αναγνώριση των διαφορετικών χαρακτηριστικών των ανθρώπων και όχι αγνόηση τους, γιατί πιθανόν μας φέρνουν σε δύσκολη θέση.

Σε περίπτωση που κάποιος/-α δε γνωρίζει πώς να απευθυνθεί σε ένα άτομο, μπορεί να ρωτήσει με ευγένεια και να ενημερωθεί για το πώς νιώθει άνετα το ίδιο το άτομο. Δεν χρειάζεται να προβεί σε δικές του υποθέσεις.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Αγγελίδης, Π.(2012). Συμπεριληπτική Εκπαίδευση και Βελτίωση Σχολείων. Σχέση αμφίδρομη. Αθήνα : Διάδραση
- Αρχοντάκη, Ζ., & Φιλίππου, Δ. (2003). 205 Βιωματικές ασκήσεις για εμπύχωση ομάδων. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Γκόβας, Ν. (2003). Για ένα δημιουργικό νεανικό θέατρο. Ασκήσεις, παιχνίδια, τεχνικές- ένα πρακτικό βοήθημα για εμπυχωτές θεατρικών ομάδων και εκπαιδευτικούς. Αθήνα: Εκδόσεις Μεταίχμιο.
- COMPASITO - Συμβούλιο της Ευρώπης (2009). Ένα εγχειρίδιο εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα για παιδιά. Institute for Rights, Equality, & Diversity. Ανακτήθηκε από: <https://arsis.gr/drasis-ke-ipiresies/ekpedefsi-sta-dikeomata/>
- Δουργκούνας Γιώργος, Τα στερεότυπα-Θεωρητική επεξεργασία. Upatras.gr
- Καράμηνas ,Ι., Κουφόπουλος,Ι.,& Τσιαμπάση,Φ. (2021). Αντιλήψεις Εκπαιδευτικών του Δημοτικού Σχολείου για τη Συμπεριληπτική Εκπαίδευση. Στο Ε. Παπαγεωργίου, Ι. Καράμηνas, Ζ. Κρόκου, &Φ. Τσιαμπάση (Επιμ.), Το Σχολείο της Συμπερίληψης: Πραγματικότητα και Προοπτικές- Διαδικτυακό Επιστημονικό Συνέδριο (Τόμος Α΄, σ.83-92). Κύπρος: BROKEN HILL PUBLISHERS LTD. Ανακτήθηκε από <https://www.academia.edu/52626867/%CE%91%CF%85%CF%83%CE%B7>

Ξενόγλωσση

- Angelides, P. (2005). The Missing Piece of the Puzzle Called. International journal of special education, 20(2), 32-35. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ846932.pdf>
- DESA, D. (2009). Creating an inclusive Society: Practical strategies to promote social integration. UN. Mengfan JIANG, 249, 253-276. Chicago
- IFRC Reference Centre for Psychosocial Support and Save the Children Denmark, (2012). The children's resilience programme Psychosocial support in and out of schools. Facilitator handbook 1: Getting started.
- Juvonen, J., Lessard, L. M., Rastogi, R., Schacter, H. L., & Smith, D. S. (2019). Promoting social inclusion in educational settings: Challenges and opportunities. Educational Psychologist, 54(4), 250-270
- Keen, E., Surian, A., & Gomes, R. (2007). Companion: a campaign guide about education and learning for change in diversity, human rights and participation. Council of Europe.
- Speak up at school-How to respond to everyday prejudice, bias and stereotypes. A teaching tolerance publication. (2018) https://www.learningforjustice.org/sites/default/files/2019-04/TT-Speak-Up-Guide_0.pdf
- Wong & Wong (2009), The First Days of School: How to Be an Effective Teacher (Book & DVD), Harry K. Wong Publications

Παραρτήματα

4 Εσύ (Μέρος Β')

 Οι πρώτες εντυπώσεις

(1)

(2)

(3)

(4)

(5)

(6)

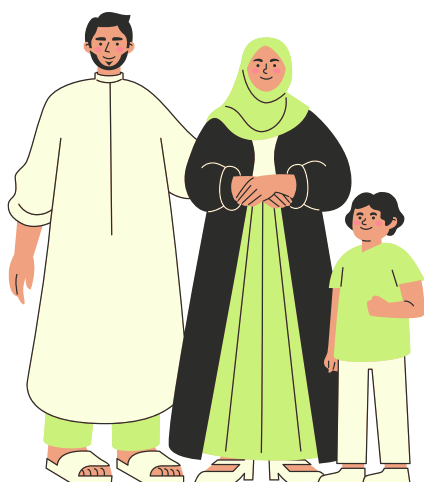
(7)

(8)

(9)

(10)

(11)

(12)

(13)

(14)

(15)

(16)

(17)

(18)

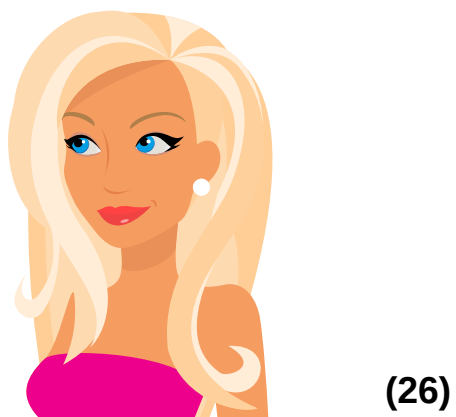
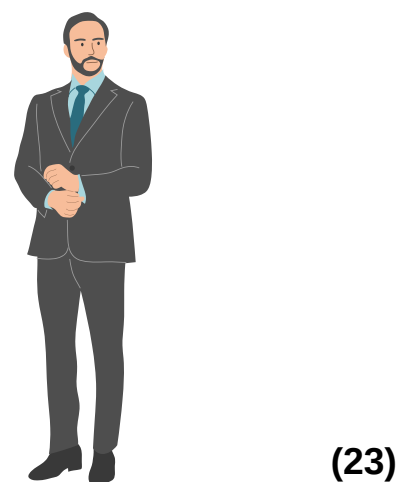
(19)

(20)

(21)

(28)

(29)

(30)

5

Εμείς (Μέρος Α')

Ναι ή Όχι

Η σειρά των σεναρίων είναι ενδεικτική. Ο/Η εκπαιδευτικός, μπορεί να τα αναγνώσει με τη σειρά που επιθυμεί.

1. Ο Μοχάμεντ είναι 43 χρονών και τα τελευταία δέκα χρόνια ζει στην Ελλάδα. Είναι απόφοιτος ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος στο Ιράν και μιλάει πολύ καλά Ελληνικά και Αγγλικά. Έχει πολυετή εργασιακή εμπειρία ως μηχανικός στην Ελλάδα και στην Τουρκία. Έδωσε συνέντευξη σε μια εταιρεία για θέση υπευθύνου τμήματος αλλά η εταιρεία προσέλαβε τον Αργύρη, 27 ετών, που έχει τριετή εργασιακή εμπειρία *(διάκριση με βάση την εθνικότητα)*.

2. Η Τζένιφερ Λόρενς και ο Λεονάρντο Ντι Κάπριο, διακεκριμένοι ηθοποιοί του Χόλιγουντ και βραβευμένοι με Όσκαρ, πρωταγωνίστησαν στην ταινία "Don't Look Up-Μην κοιτάτε πάνω". Αφιέρωσαν τον ίδιο χρόνο στα γυρίσματα κι είχαν και οι δύο πρωταγωνιστικό ρόλο. Η Λόρενς πληρώθηκε 5.000.000 δολάρια λιγότερα από τον συμπρωταγωνιστή της Λεονάρντο Ντι Κάπριο *(διάκριση με βάση το φύλο)*.

3. Η Άννα και ο Μόντι έχουν καταγωγή από το Αργυρόκαστρο της Αλβανίας, μένουν στην Καβάλα τα τελευταία 15 χρόνια με την οικογένειά τους και αυτήν την περίοδο αναζητούν κατοικία προς ενοικίαση. Η Κατερίνα, ιδιοκτήτρια ενός διαμερίσματος, τους έδειξε το σπίτι της και συμφώνησαν στο ενοίκιο. Όταν πληροφορήθηκε ότι η οικογένεια κατάγεται από την Αλβανία, ακύρωσε τη συμφωνία *(διάκριση με βάση την εθνικότητα)*.

4. Ο Μιχάλης και ο σύντροφός του Δημήτρης πήγαν για πρωινό σε καφετέρια στο Χαλάνδρι. Ενώ συζητούσαν ανέμελοι, σε μια στιγμή τρυφερότητας κράτησαν ο ένας το χέρι του άλλου. Στη συνέχεια, ο υπεύθυνος του μαγαζιού τους ζήτησε ευγενικά να απομακρυνθούν, καθώς δέχτηκε παράπονα από παρέα σε διπλανό τραπέζι *(διάκριση με βάση τον σεξουαλικό προσανατολισμό)*.

5. Η Ευτυχία, πρωτοετής φοιτήτρια στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, μετακινείται με αναπηρικό αμαξίδιο. Σήμερα είναι η πρώτη της μέρα στη σχολή κι αφού εισήλθε στο κτίριο χρησιμοποιώντας τις ράμπες και τον ανελκυστήρα, δεν μπόρεσε να παρακολουθήσει το μάθημα στο αμφιθέατρο, διότι η πόρτα ήταν αρκετά στενή ώστε να περάσει το αμαξίδιο *(διάκριση με βάση την αναπηρία)*.

6. Η Χάλα είναι μετανάστρια δεύτερης γενιάς με καταγωγή από το Πακιστάν. Είναι κοινωνική λειτουργός κι εργάζεται σε μία κοινωνική υπηρεσία σε επαρχιακή πόλη της Γαλλίας. Κατά το ωράριο εργασίας της έχει αιτηθεί ολιγόλεπτο διάλειμμα για την καθημερινή της προσευχή που λαμβάνει χώρα συγκεκριμένη ώρα. Το αίτημά της δεν έγινε δεκτό, γιατί ο λόγος θεωρήθηκε ασήμαντος *(διάκριση με βάση τη θρησκεία)*.

7. Ο προπονητής της τοπικής ομάδας μπάσκετ αρρένων και θηλέων του ομίλου καλαθοσφαίρισης της περιοχής αφιερώνει ένα μεγάλο μέρος από τον χρόνο της προπόνησης για να παρέχει συμβουλές σε αθλητικές δραστηριότητες, ενθαρρύνοντας την ομαδικότητα και προωθώντας τα οφέλη της σωματικής δραστηριότητας εστιάζοντας ιδιαίτερα στην ομάδα των αγοριών *(διάκριση με βάση το φύλο)*.

8. Η κυρία Ελένη, δασκάλα σε δημοτικό σχολείο της Αττικής, πραγματοποίησε μια σειρά εργαστηρίων με πειράματα φυσικής, στα οποία επέλεξε μια ομάδα που αποτελούνταν από αγόρια για να κάνουν την τελική παρουσίαση σε όλο το σχολείο *(διάκριση με βάση το φύλο)*.

9. Το Γυμνάσιο της περιοχής μας είναι αφοσιωμένο στη διασφάλιση ίσων ευκαιριών για όλους/όλες τους/τις μαθητές/ριές του. Μέσα από την οργανωμένη δραστηριοποίηση, οι μαθητές/ριες έχουν πλήρη πρόσβαση σε μια πληθώρα δραστηριοτήτων, όπως αθλητικά προγράμματα και πολιτιστικές εκδηλώσεις. Επιπλέον, το σχολείο προσφέρει εξαιρετικές ευκαιρίες μάθησης και εκπαιδευτικής εξέλιξης μέσω εκδρομών και ειδικών προγραμμάτων που ενισχύουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες των μαθητών του.

10. Το εκπαιδευτικό σύστημα της Αγγλίας, γνωρίζοντας την πολυπολιτισμικότητα της κοινωνίας, έχει εξασφαλίσει ότι το πρόγραμμα σπουδών είναι σχεδιασμένο με γνώμονα τον σεβασμό και την αναγνώριση της διαφορετικής κουλτούρας των μαθητών/ριών. Έτσι, τα εκπαιδευτικά προγράμματα περιλαμβάνουν διαπολιτισμικά μαθήματα, στα οποία εισάγονται στοιχεία από διάφορες πολιτιστικές παραδόσεις.

11. Ένας εργοδότης που δραστηριοποιείται στο εργοστάσιο χαρτιού της περιοχής προωθεί ένα εργασιακό περιβάλλον το οποίο σέβεται όλους τους εργαζόμενους, ανεξαρτήτου φύλου, φυλής, ηλικίας, θρησκείας, αναπηρίας. Επιπλέον, προσφέρει ίσες ευκαιρίες ανέλιξης και αμοιβής, διασφαλίζοντας την αποδοχή και τον σεβασμό μεταξύ των εργαζομένων.

12. Το σύστημα υγείας της Γερμανίας διαθέτει εξειδικευμένο ιατρικό προσωπικό και σύγχρονες ιατρικές εγκαταστάσεις. Ακόμη, παρέχει περίθαλψη σε όλους τους πολίτες, ανεξαρτήτως κοινωνικής τάξης, εισοδήματος ή γεωγραφικής τοποθεσίας.

13. Ο Ελοΐμ είναι 60 χρονών, έχει καταγωγή από το Καμερούν και εργαζόταν ως υπάλληλος για 40 χρόνια σε ένα κατάστημα με έπιπλα στην Αθήνα, το οποίο έκλεισε λόγω οικονομικών δυσχερειών. Ο Ελοΐμ αυτή την περίοδο είναι άνεργος και ψάχνει εργασία, καθώς χρειάζονται ακόμη κάποια χρόνια για να μπορέσει να βγει στη σύνταξη. Οι προσπάθειες του για εύρεση εργασίας δεν βρίσκουν ανταπόκριση, δεδομένου ότι στις περισσότερες συνεντεύξεις κάποιοι υποψήφιοι εργοδότες φαίνεται να διστάζουν λόγω της καταγωγής του, ενώ άλλοι αναγνωρίζουν την πολύχρονη εμπειρία του, αλλά θεωρούν ότι είναι αρκετά μεγάλος για να είναι αποδοτικός (διάκριση με βάση την ηλικία και την εθνικότητα).

Τα ταμπελάκια των διακρίσεων

Διάκριση με βάση τον σεξουαλικό προσανατολισμό

Διάκριση με βάση την αναπηρία

Διάκριση με βάση την εθνικότητα

Διάκριση με βάση το φύλο

Διάκριση με βάση την ηλικία

**Φόρμα αξιολόγησης για τους/τις μαθητές/ριες
μετά από δραστηριότητα εργαστηρίου δεξιοτήτων
«Εγώ, εσύ, εμείς: αποδοχή και συμπερίληψη»**

Ο παρακάτω πίνακας μπορεί να αξιοποιηθεί για να αξιολογήσετε την δραστηριότητα που κάνατε σήμερα.

Συμπληρώστε με βάση την κλίμακα: 1: καθόλου – 5: πάρα πολύ

	Λίστα ερωτήσεων	1	2	3	4	5
1	Θεωρώ ότι η δραστηριότητα ήταν ενδιαφέρουσα.					
2	Κατά τη γνώμη μου, η ομάδα μου συνεργάστηκε.					
3	Αναλάβαμε όλες/οι στην ομάδα ρόλους ώστε να διευκολυνθεί η συνεργασία μεταξύ μας.					
4	Η συμμετοχή μου βοήθησε την ομάδα.					
5	Οι ομαδικές δραστηριότητες μάς βοηθάνε να αποκτήσουμε δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων.					
6	Πήρα κάτι από την δραστηριότητα σήμερα που μπορώ να αξιοποιήσω στην ζωή μου.					
7	Έμαθα κάτι νέο για τους/τις συμμαθητές/συμμαθήτριες μου.					
8	Άλλαξε η γνώμη μου γύρω από ένα θέμα/ πρόβλημα.					
9	Η γνώμη μου είναι αποδεκτή και σεβαστή.					
10	Υπάρχει ελεύθερη έκφραση και καλή συνεργασία εντός της ομάδας.					

**Φόρμα αυτοαξιολόγησης για τον/την εκπαιδευτικό
μετά την υλοποίηση εργαστηρίου δεξιοτήτων
«Εγώ, εσύ, εμείς: αποδοχή και συμπερίληψη»**

Ο παρακάτω πίνακας μπορεί να σας βοηθήσει στην προσωπική σας αυτοπαρατήρηση και αναστοχασμό με στόχο να αξιολογήσετε τη χρήση των δραστηριοτήτων στο δικό σας εκπαιδευτικό πλαίσιο. Για λόγους οικονομίας, ο όρος «μαθητές» στον πίνακα αυτόν αναφέρεται σε μαθητές και μαθήτριες, ανεξαρτήτως φύλου.

Συμπληρώστε με βάση την κλίμακα: 1: καθόλου – 5: πάρα πολύ

	Λίστα ερωτήσεων	1	2	3	4	5
1	Θεωρώ ότι οι μαθητές μου συμμετείχαν ενεργά στη βιωματική δραστηριότητα.					
2	Υπήρχαν στο μάθημά μου σιωπηλοί – αποστασιοποιημένοι μαθητές.					
3	Είμαι σίγουρος/σίγουρη ότι όλοι οι μαθητές μου κατανοούν τις οδηγίες ή τις εξηγήσεις που δίνω.					
4	Μπορώ να ερμηνεύσω τις αιτίες μη συμμετοχής και να σχεδιάσω μια στρατηγική εμπλοκής των μαθητών που δεν συμμετέχουν.					
5	Το τελευταίο εργαστήρι βοήθησε την πλειοψηφία των μαθητών να αποκτήσουν κάποια δεξιότητα που δεν είχαν πριν και μπορώ να τους παρατηρήσω να χρησιμοποιούν τη δεξιότητα αυτή.					
6	Υπάρχουν στην τάξη μου μαθητές για τους οποίους αισθάνομαι ότι χρειάζονται περισσότερη υποστήριξη (ψυχολογική ή άλλη).					
7	Έχω κάποια στρατηγική ώστε οι νεοεισερχόμενοι μαθητές να μπορούν να ενταχθούν αρμονικά στην τάξη.					
8	Το μάθημα με τις δραστηριότητες από το εργαστήρι δεξιοτήτων συμβάλλει στην ενδυνάμωση των μαθητών, στην ενίσχυση θετικών συναισθημάτων και στην ανάπτυξη δεξιοτήτων ζωής (επικοινωνία, ομαδική εργασία, στοχοθεσία).					